ISSN 1857-4424

Nr. 9 (147) • Casa de Creație a Republicii Moldova • septembrie 2023

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Festivalului Regional al Dansului Popular „Jocul din strămoși lăsat” Cociulia, r. Cantemir

Sumar

RAIA ROGAC
Biblioteca *Alba Iulia* la frumoasă aniversare: 25 de ani.....1

ION DOMENCO
Fiece fir de iarbă are rădăcina sa 3

R. ANDREI
Dublă lansare la o frumoasă aniversare, Valeria Dascăl: 70 ..6

TRAIAN VASILCĂU
Bibliotecarul, ca plugarul.....9

ELENA BURLACU
Țareuca jubiliară — 555 de ani de la prima atestare documentară.....10

EUGENIA MANEA-CERNEI
Universul cuvintelor în lirica lui Dabija 14

GRIGORE GRIGORESCU
Antologia gândirii intelectuale basarabene 1940—2012.....15

ŞTEFAN SOFRONOVICI
Lumină peste întuneric.....17

ION DOMENCO
Folclorul, creația populară sunt aripile pentru zbor al unui popor.....19

PAVEL POPA
Picturile Nadei Revenco 21

SILVIA GRIB
Dezvoltarea artistică a elevilor post pandemie..... cop. 3

Vizitați site-ul
www.casadecreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să oglindim şi să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori şi a meşterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informaţii privind literatura metodico-ştiinţifică, de artă autohtonă şi universală, necesară pentru instituţiile primare de învăţământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente cultural artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea şi popularizarea culturii naţionale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor şi zonelor folclorice.

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, redactor-șef

Veta Ghimpu-Munteanu, Teleradio-Moldova

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

dr. **Varvara Buzilă**, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Gheorghe Nicolaescu, muzicolog

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realităţi Culturale“

ISSN 1857-4424

Telefoane: (022)202-553, 069-39-29-09 (Ion Șarban)
Mob.: 069-39-24-98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com, popapavel55@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiul 338

Paginare și machetare: Igor Condrea

RAIA ROGAC

Biblioteca Alba Iulia

la frumoasă aniversare: 25 de ani

Îmi amintesc bine de inaugurarea acestei instituții de carte românească, parcă ar fi fost ieri, dar iată că a trecut un sfert de secol! *Alba Iulia* a fost fondată la 31 august 1998, primele biblioteci de acest fel fiind deschise în ordine consecutivă: *Transilvania*, *Onisifor Ghibu*, *Ovidius*, *Târgu-Mureș* și *Târgoviște*. La botezul înscrierii celei de-a șasea instituții pe harta bibliotecilor de carte românească au contribuit Primăria Municipiului Chișinău și Primăria Municipiului Alba Iulia, în baza Protocolului de colaborare dintre Biblioteca Municipală *B.P Hasdeu* din Chișinău și Biblioteca Județeană *Lucian Blaga* din Alba Iulia, România.

Nicolae Spătaru, directorul Bibliotecii „Alba Iulia" și Silvan Stâncel, managerul Bibliotecii „Lucian Blaga" din Alba Iulia

Gazdele s-au pregătit minuțios de sărbătoare, împodobind curtea cu flori, tablouri și o sală în spațiu verde, doar că o ploaie torențială, dezlănțuită pe neașteptate tocmai la deschidere, a mai amânat puțin programul, salutând oaspeții cu un șuvoi puternic, văzând însă atâta lume bună adunată la ceas aniversar, s-a răzgândit, oprindu-se la fel de brusc cum a început, oferindu-i soarelui prilej de strălucire.

Și iată că Biblioteca e gata de festivitate, gazdele de asemenea, curtea devine neîncăpătoare pentru oaspeții din Alba Iulia și Chișinău: scriitori, ziariști, bibliotecari din tot sistemul și nu doar, plasticieni, artiști, mari și mici, nu în ultimul rând cititorii fideli, ediția aniversară reunindu-i pe toți sub genericul „Prin cultură și unitate spirituală". Căvântul inaugural a venit, după cum era și firesc, din partea amfitrionului Nicolae Spătar acesta fiind și pe post de moderator, specificând importanța manifestării, rolul bibliotecii în comunitate, trecând în revistă succint etapele de creștere și dezvoltare a instituției, amintind de Mircea Eliade, care spunea că „toți cei care au acces la bibliotecă, la lectură sunt niște inși mai fortificați, iar durerile îi ating mai puțin, trec mai repede".

În continuare vom prezenta un amplu fragment din mesajul de felicitare a dr. Mariana Harjevschi, directorul general al BM *B.P. Hasdeu,* care a ținut să demonstreze că Biblioteca *Alba Iulia* este o bibliotecă simbol: amplasată pe una din arterele principale ale orașului, intitulată la fel — Alba Iulia, biblioteca nominalizată comportă aceeași încărcătură simbolică. Orașul-cetate Alba Iulia, în care s-a realizat mărețul act istoric Marea Unire, este fidel idealului de unitate ale românilor de-a lungul veacurilor, inoculându-l celor care se simt de aceiași identitate românească și la Chișinău. Astăzi Biblioteca *Alba Iulia*, filială a Bibliotecii Municipale *B.P. Hasdeu* din Chișinău se prezintă ca un centru spiritual și cultural al citadinilor, cu o istorie, dar și cu un prezent care conferă imaginea unei biblioteci frumoase, deschise pentru diverse animații culturale. Rolul Bibliotecii *Alba Iulia* se extinde dincolo de împrumutul de cărți, aceasta servind ca un adevărat spațiu de învățare, explorare, îmbogățire culturală și implicare în comunitate. Instituția oferă o gamă diversă de cărți, reviste, resurse multimedia și conținut digital, care răspund intereselor și nevoilor educaționale variate ale membrilor comunității. Amplasată tocmai în proximitatea celor mai importante instituții de învățământ și nu doar, oferă programe educaționale tinerilor, ateliere de alfabetizare copiilor, astfel promovând învățarea pe tot parcursul vieții și sprijinind educația formală.

Biblioteca *Alba Iulia* servește, de asemenea, ca un spațiu interactiv, găzduind evenimente culturale, discuții cu autori și activități comunitare care favorizează conexiunile culturale, sociale și fortifică legăturile comunitare. Prin angajamentul lor față de incluziune, accesibilitate și partajare a cunoștințelor, Biblioteca

Alba Iulia joacă un rol vital în viaţa culturală a oraşului Chişinău.

Aveţi dragi colegi de la Biblioteca *Alba Iulia*, dar şi Biblioteca judeţeană *Lucian Blaga* din Alba Iulia, expresia deosebitei mele consideraţiuni şi întreaga mea apreciere pentru deschidere, implicare, colaborare şi, principalul, continuitatea pe care o menţineţi cu dăruire. Avem un parteneriat frumos, ne dorim să-l menţinem în continuare, iar ctitorii de la Alba Iulia să fie aproape de realizările excepţionale pe care le are Biblioteca de la Chişinău!

Pe aceeași undă de felicitări și urări de prosperitate s-au succedat la microfon Vasile Moroi, pretorul sectorului Buiucani, care a menţionat greutăţile financiare din ultimii ani, asigurând gazdele că în viitor autorităţile vor avea grijă ca biblioteca să beneficieze de un spaţiu mai încăpător și Alexandru Pruteanu, șef-adjunct la Direcţia Cultură Chișinău, care a dat citire și unui mesaj din partea primarului general.

La manifestare a fost prezent acad. Mihai Cimpoi, ajuns la nobila vârstă de 81 de ani, zâmbind, a spus că la festivitatea de inaugurare a Bibliotecii *Alba Iulia* a fost „un pic mai tânăr“, arătând că așa cum declara un cărturar din Evul Mediu, cartea are trei mari dușmani: apa, focul și propriul conţinut. Și totuși, Cartea a rezistat și rezistă, chiar dacă pe parcurs și-a adăugat și alţi dușmani: televiziunea, radioul, telefoanele mobile ș.a. Mihai Cimpoi este convins că „Biblioteca este Universul adus la el Acasă“, reiterând că “ Biblioteca „Alba Iulia“, prin însăși apariţia ei, înseamnă integrare românească“. O altă specificare a domnului academician a fost că salba de biblioteci de carte românească, cum am numit eu de fiecare dată când a fost cazul această serie, a schimbat considerabil raportul neantizator dintre cartea rusească și cea românească, numărul celei din urmă depășind-o, cel puţin la Chișinău.

Lidia Kulikovski, director adjunct la Biblioteca *B. P. Hasdeu*, cu activitate bibliotecară de peste o jumătate de secol, inclusiv aproape un sfert de secol pe post de director general, a amintit de istoricul celor nouă biblioteci de carte românească, care au fost fondate începând cu 1991, rând pe rând, cu sprijinul unor primării și biblioteci judeţene din diferite zone ale României. La cele șase menţionate mai sus s-au adăugat bibliotecile *Maramureș, Ștefan cel Mare* și *Liviu Rebreanu.* Dna Kulikovski a subliniat în mod deosebit rolul remarcabil a regretatului Traian Brad de la Cluj Napoca, care a fondat nu doar Biblioteca *Transilvania* din sectorul Ciocana al Capitalei, dar a contribuit la introducerea bibliotecarilor noastre din sistemul municipal în circuitul european. Cu multă mândrie vorbitoarea a declarat: „Noi, bibliotecarii, am supravieţuit și nu am deraiat nici când la conducere au fost partidele antiromânești. O demonstrează și cei 25 de ani de dezvoltare pe linie dreaptă, dar ascendentă, ai Bibliotecii *Alba Iulia.*

Scriitorul Ianoș Ţurcanu, care la fondarea bibliotecii în sărbătoare se afla pe post de șef adjunct al Direcţiei Cultură a Primăriei mun.Chișinău, a remarcat greutăţile de la început și a dat exemple care dintre instituţii au avut probleme mari la deschidere, între acestea fiind Centrului Academic Internaţional *Mihai Eminescu*“, dar sediul actual al Bibliotecii *Alba Iulia* pentru care a trebuit să fie convinsă poliţia, fiindcă îl „ocupase“.

Mesaje de felicitare au mai adresat și scriitorii Dumitru Apetri și Marcel Vișa, primul de la Chișinău, al doilea de la Alba Iulia, apoi a fost vernisată expoziţia lui Florentin Leancă, intitulată „Urme și umbre“, lucrările fiind o oglindă a Chișinăului de altă dată, autorul relevând colaborare fructuoasă cu Biblioteca *Alba Iulia* în cadrul Programului *Tabăra de Vară.* În recitalul de poezie cu genericul „Sub semnul aniversării“ s-au produs poeţii Marcel Vișa dinAlba Iulia, Victoria Fonari, Gheorghe Bâlici, Gheorghe Doni, Ianoș Ţurcanu ș.a. din Chișinău.

Programul artistic a fost întregit de un spectacol intitulat „Cu dragoste de neam și ţară“, susţinut de talentata interpretă Ana Granaci-Adam și de minunatul ansamblu „Prometeu“, conducător artistic Veaceslav Adam, de la Liceul *Prometeu — Protalent.* Un altfel de spectacol de muzică contemporană, pe versuri de Matei Vișnec, a fost cel prezentat de oaspeţii din Alba Iulia: Silvan Stâncel, în postură de vocalist și chitarist, de asemenea Dan Liviu Cernat, viorist.

Manifestarea a fost completată de două expoziţii de carte: *Scriitori din Cetatea Unirii* și *Biblioteca și Cartea,* dar și de două lansări: revista *Orizonturi* a Bibliotecii *Alba Iulia* și volumul de dialoguri culturale *Confesiuni în bibliotecă,* susţinute de Nicolae Spătaru cu mai mulţi scriitori de pe ambele maluri ale Prutului. Parteneri, bibliotecari, cititori și prieteni ai Bibiotecii și Cărţii au fost onoraţi cu Diplome de Merit.

Sărbătorirea aniversării de un sfert de veac a continuat a doua cu simpozionul ştiinţific, inbtitulat „Pagini de istorie — 105 ani de la Marea Unire“. Reputatul istoric Ion Negrei de la Institutul de Istorie de pe lângă Universitatea de Stat din Moldova (USM), vicepreședinte al Asociaţiei Istoricilor „Alexandru Moșanu“ (AI) din R. Moldova a prezentat comunicarea „Declaraţia Sfatului Ţării de la Chișinău, Hotărârea Congresului General al Bucovinei și Rezoluţia Adunării Naţionale de la Alba Iulia — documente de expresie a unităţii naţionale și politice românești“. Dr. în istorie, prorectorul Universităţii „Ștefan cel Mare“ din Suceava Ștefan Purici s-a referit la „Unirea Bucovinei în contextul internaţional de la finele Primului Război Mondial“. Dr. în istorie, directorul Muzeului Naţional al Unirii din Alba Iulia, Gabriel Tiberiu Rustoiu și-a intitulat comunicarea „Unirea Transilvaniei cu Patria-Mamă, recunoașterea internaţională a Actului Unirii“. Preotul Viorel Cojocaru, dr. în filosofie, membru al Consiliului de Conducere al AI din R. Moldova „Alexandru Moșanu“ a arătat care a fost „Contribuţia clerului la înfăptuirea Marii Uniri“, iar Anatol Petrencu, dr. hab. în istorie, prof.univ., președinte al AI „Alexandru Moșanu“ a vorbit despre „Reforma agrară în România interbelică și Cazul Basarabiei“. Anatol Povestca, cercetător ştiinţific la Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei a conturat portretul lui „Daniel Ciugureanu — prim-ministru al Republicii Democratice Moldovenești, personalitate notorie a neamului românesc“.

ION DOMENCO

Fiece fir de iarbă are rădăcina sa

În aceste zile, când trăim şi retrăim emoţiile anilor 80-90 ai secolului trecut, când Moldovioara noastră „s-a trezit din somnul ei de moarte“, la poalele Codrilor Tigeci, în satul Cociulia, s-a desfăşurat un şir de activităţi menite să reconfirme faptul că „noi suntem urmaşii lui Ştefan cel Mare“, că nu ne-am uitat rădăcinile. Nu toată lumea ştie că locuitorii satului Cociulia primii — şi unicii în Basarabia noastră! — au edificat, în acea perioadă, în Codrii Tigheciului, o *Casă a Poeziei*, unde se spunea adevărul despre Mişcarea de Eliberare Naţională a moldovenilor, se recitau poezii patriotice, aici poposind cunoscuţii poeţi, scriitori — Vieru, Hadârcă, Romanciuc, Dabija, Cimpoi, că prin dumbrăvile cociuliene a fost plăsmuită scumpa şi drăguţa *Albinuţă* a marelui Grigore Vieru. Şi au meritat mai mult ca alţii acest lucru cociulienii, care s-au încumetat să arboreze faimosul nostru Tricolor, fluturându-l, mândri, *La Izvor*, acolo, unde, în august 1989 se adunase mai tot satul, de la mic la mare şi unde, pe parcursul anilor, se organizează Hora satului, sărbători de zile mari — Festivaluri, Concursuri, două dintre care — *De la neam la neam şi Jocul din strămoşi* lăsat — au devenit tradiţionale şi îndrăgite de iubitorii cântecului şi dansului popular. Anume atunci, când aici lumea venea — ca albinuţele la cules nectarul din flori — pentru a mai asculta o poezie de suflet, a mai sta la sfat cu distinsul ei ctitor, un mare patriot, Dumitru Dimcea, s-a transformat într-un loc sfânt, un *Izvor al Deşteptării*, de unde curgea nestăvilit dorul de Ţară, de Neam, de Dumnezeu, de Eminescu, de Istorie şi Adevăr. De aici, pe zi ce trecea, tot mai mulţi cociulieni mergeau la manifestările dedicate luptei pentru eliberarea naţională, organizate la Chişinău, unde deseori participanţii erau intimidaţi, chiar arestaţi. Dar nu s-au lăsat, n-au cedat, ci au mers înainte. Or, vorba poetului, *Când clopotele bat în lacrimi pure/ Fug fiarele de frică în pădure!*...Şi iată că veni clipa, când reprezentanţii intelectualităţii din Cociulia, adevăraţi fii ai poporului, care poartă în inimi o nesecată dragoste de istorie şi neam — pedagogii Gheorghe Ţâmbal, Aurel Vahnovan, Ion Dimcea, Maria Grecu, Maria Avram ş.a.- au decis să declare: „Oameni buni, a sosit momentul adevărului. Destul cât am fost amăgiţi, înjosiţi, umiliţi, impuşi să vorbim o altă limbă, cu alt alfabet, alte tradiţii şi obiceiuri, străine nouă. Suntem datori să ne ridicăm capul,

să ne cunoaştem adevărata istorie, care este mai mult făcută din durere, cu multe perioade tragice. S-o studiem şi să aducem adevărul tuturor, dar şi/sau mai ales-celor tineri, copiilor şi nepoţilor, care merită pe deplin să trăiască într-o ţară liberă şi independentă!"… Şi aşa, pas cu pas, la Cociulia se închega o echipă de adevăraţi patrioţi, care au reuşit mai multe lucruri frumoase, demne de toată lauda — a fost amenajat locul de agrement *La izvor*, unde deasupra cişmelei a fost instalată o legendară Căciulă, care vine să confirme legenda, care spune cum, după un popas făcut prin aceste locuri, Ştefan cel Mare şi-ar fi pierdut cuşma….Dincolo de alte calificative, pe care le-au meritat pe deplin organizatorii şi actorii acelui superb spectacol, unde pentru prima dată a fluturat mândrul Tricolor, lozinci care cereau dreptul băştinaşilor la Limbă, Alfabet, Independenţă, trebuie să spunem că a fost o poveste frumoasă a Neamului, care, vine vorba, *S-a trezit din somn de moarte / Ca viteazul din poveste.* Or, fără dragostea lor faţă de neam şi moşie, de limbă şi istorie, n-ar fi fost posibile victoriile obţinute în anii 1989—1991- Statutul de limbă de stat al limbii române cu grafie latină, Stemă, Drapel, Suveranitate şi Independenţă. Şi chiar dacă astăzi, cu regret, nu suntem cu adevărat independenţi (atâta timp, cât la Nistru mai stă armata rusă şi nu controlăm raioanele răsăritene), că nu toţi dintre noi şi nu întotdeauna suntem consecvenţi, pentru a ajunge odată şi odată la împlinirea idealurilor, pentru care au luptat eroii anilor '90 ai secolului trecut, acei care şi-au dat viaţa în războiul din 1992, că o bună parte dintre noi mai rătăcim, suntem prea lăsători, cedăm prea uşor cele cucerite cu atâta jertfă, sunt convins că dacă vom susţine actuala guvernare, vectorul european al ţării, vom reuşi să păstrăm ceea ce avem mai sfânt, ce ne menţine ca neam.

Multe sărbători şi tradiţii frumoase au locuitorii satului Cociulia, prin care arătăm lumii întregi că suntem, că muncim şi ne veselim, învăţăm şi ştim să preţuim tot ce e frumos şi sfânt pe acest pământ. Dovadă elocventă în acest sens e **şi** ediţia a VI-a a Festivalului Regional al Dansului Popular „*Jocul din strămoşi lăsat*", desfăşurat la *Izvorul Deşteptării,* la iniţiativa etnografului Filimon Dimcea, promotor al folclorului şi al dansului strămoşesc, în parteneriat cu Căminul cultural „Mihai Batîr" s. Cociulia, Administraţia Publică Locală Cociulia, Secţia Cultură şi Turism Cantemir, adică acolo, unde sunt la ele acasă *Ziua Independenţei ,Limba Noastră* — cele mai mari sărbători ale noastre, prin care marcăm unitatea naţională, esenţa moştenirii tradiţiilor, obiceiurilor şi valorilor neamului lăsate de strămoşi. Să ne mândrim cu ţara noastră,să ne păstrăm identitatea naţională şi să o transmitem din generaţie în generaţie. Precum mi-a mărturisit dna profesoară de limbă şi literatura română la Gimnaziul „V.Hanganu", Natalia Cîrlan, „cu ajutorul tradiţiilor devenim deosebiţi şi unici; fiecare dintre noi are datoria să-şi aplece urechea la vorba cu tâlc a bătrânilor, să culeagă cu grijă nestematele folclorice, pentru a le transmite, ca pe o sfântă relicvă, copiilor, nepoţilor şi strănepoţilor, pentru ca ei să nu ne blesteme că i-am lăsat înstrăinaţi şi rătăciţi de neam. Să menţinem focul viu în vatra strămoşească, adunând lume bună şi veselă în bătătura casei părinteşti, la izvorul cântecului şi dansului popular".

…În curtea grădiniţei nr.1 „Clopoţel" colectivele din Cociulia, Leova, Comrat, Călăraşi, Criuleni, Cimişlia, Chişinău, au încins o horă tradiţională, un simbol al prieteniei, apoi, însoţiţi de muzicanţii Mihai Balan(acordeon), feciorul Mihai (trompetă) şi Viorel Crăciun (tobă), etalându-şi frumuseţea costumelor populare, am parcurs calea până la Izvorul lui Ştefan Vodă, în aplauzele generosului public. Evenimentul artistic de anvergură a fost moderat cu măiestrie şi dăruire de sine de către Valentina Balan. Astfel că, gândul de altădată al coregrafului Filimon Dimcea „de a edifica la Cociulia o vatră a jocului, unde să scoată din cuptorul sufletului hora neamului" a devenit realitate, contribuind astfel la fortificarea spirituală a satului, conservării şi promovării valorilor culturale. Jocul strămoşesc se transmite cu sfinţenie din generaţie în generaţie, iar acest fapt ne bucură enorm. Dovadă elocventă în acest sens poate fi ansamblul folcloric „*Semănătorii*" (conducător — Eudochia

Popescu), ansamblurile de dansuri populare „Șoimii neamului“ (Tatiana Balan), „*Mocăncuța*“ (Viorel Crăciun), „*Neam basarabean*“ (Iurie Butuc și Roman Balan, discipoli ai dnului Filimon Dimcea.

Surpriza evenimentului a fost apariția pe scenă a Ansamblului Etnofolcloric „*Crenguță de Iederă*“ (USM Chișinău), condus de Maria Iliuț. Este o mândrie pentru părinți, dar și pentru toți cociulenii faptul că Laura Perju face parte din acest minunat colectiv. Pe parcursul Festivalului, cu mesaje de susținere, motivație și de mulțumire au venit Primarul localității, Vladimir Putregai și secretara Consiliului sătesc, Alina Ojog. Nu au lipsit de la sărbătoare nici meșterii populari: Simion Cauia, Domnica Tomiță, Maria Costandache, Svetlana Toderici și Ion Nistorică din Leova, care și-au expus cu mândrie lucrările, rodul muncii lor: obiecte cioplite din lemn, vase de lut, coșuri din lozie, covoare din lână, obiecte împletite/croșetate în nopțile lungi de iarnă, broderii date uitării pe nedrept, fețe de mese de o splendoare aparte, prosoape țesute în diferite timpuri și zone. Orice obiect e făcut cu mult talent, dragoste și gust artistic. A fost expusă și colecția de miere a apicultorului Gheorghe Bordea, transmisă prin moștenire fiului Andrei și soției Maria.

…Festivalul s-a încheiat cu tradiționala horă, iureșul căreia i-a curpins pe toți — de la mic la mare — și care ne aduce la gândul că, într-adevăr, „*Veșnicia s-a născut la sat*“. S-a încins o horă de mai mare dragul:s-au prins în joc tineri și bătrâni, gazdele și oaspeții. Juca toată făptura aici, sub căciula lui Ștefan Vodă, muzica lăutarilor contopindu-se cu susurul izvorului săltăreț, care parcă încerca să mai potolească sufletul dansatorilor, căci era sfârșit de Gustar și soarele dogorâse ziua întreagă. Dar nimic nu era în stare să stăvilească iureșul horei, care pentru noi, românii de pe această palmă de pământ mioritic, reprezintă, de bună seamă, cel mai complet ritual ce simbolizează însăși existența și identitatea noastră milenară, este celebra metaforă a renașterii neamului nostru, asemeni legendarei păsări Phoenix. Să revenim, deci, cât mai des, la tradiții, la cântecele și jocurile populare — mai vechi și mai noi, care impresionează și fascinează împătimiții de frumos, pentru că ele ne definesc ca entitate, să ne păstrăm-ca ochii din cap! — datinile și obiceiurile străbune, doar astfel le pregătim urmașilor cea mai de valoare zestre.

Abonarea la revista
„REALITĂȚI CULTURALE”
poate fi făcută **la toate oficiile poștale**

R. ANDREI

Dublă lansare la o frumoasă aniversare, Valeria Dascăl: 70

Într-o minunată zi de toamnă septembrină Biblioteca „Transilvania“ din sec. Ciocana al Capitalei a găzduit o dublă lansare de carte: volumul „Independenţa cu valiza la picior“ de Valeria Dascăl și monografia „Comorile neamului Untilă-Șatravca“, a doua ediţie, de data aceasta, de rând cu mama Valeria Dascăl, semnează și fiul Mag. Petru P. Dascăl. Cărţile, recent apărute la cunoscuta Editură „Pontos“, s-au dorit a fi un dar frumos pentru autoare la frumoasa aniversare — șapte decenii de viaţă și activitate.

Cu acest prilej scriitori, istorici, jurnaliști, medici, juriști, prieteni și rude, s-au reunit într-o atmosferă caldă pentru a sărbători împreună noile apariţii editoriale, un preţios cadou spiritual pentru autoare, dar și pentru cei prezenţi, pentru că aproape fiecare din ei a primit câte un exemplar cu autograf din partea semnatarei.

Vom aminti că Valeria Florea-Dascăl, ziaristă și scriitoare, s-a născut la cinci septembrie 1953 în satul Chiperceni, raionul Orhei. Este licenţiată a Universităţii de Stat din Chișinău, Facultatea de Filologie cu specializare în jurnalism (1970—1975), fiind din start după încheierea studiilor superioare angajată la Comitetul de Stat pentru Radio și Televiziune, făcându-și cunoscut numele cu emisiunile televizate „Schiţele Valeriei Dascăl“. Ulterior, când soţul Petru Dascăl a fost numit ambasador extraordinar și plenipotenţiar la Viena, trebuind să aleagă între cariera jurnalistică și plecarea în capitala Austriei, s-a decis pentru ultima, cu atât mai mult că acest lucru și-l dorea și fiul Petru junior. La Viena nu-și întrerupe munca ziaristică, susţinând o rubrică permanentă la săptămânalul „Literatura și Arta“, intitulată „Jurnal vienez“, materialele acesteia fiind apoi înmînunchiate într-un volum. Anul 2003 este unul de anvergură care semnalează debutul editorial cu volumul „Brad frumos cu amintiri“, dar și începutul carierei de scriitoare. În ultimele două decenii Valeria Dascăl reușește să editeze 23 de cărţi, 22 inedite și una în a doua ediţie. La cele două amintite

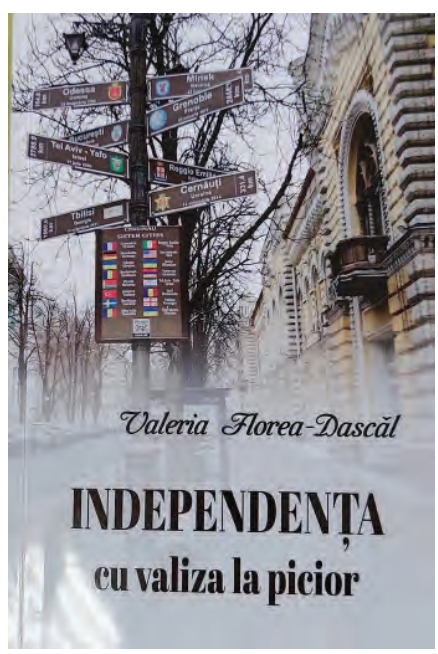

mai sus vom mai menţiona şi altele: „Ursitul rătăcind pe orbită“, „Morţii nu au nevoie de reabilitare“, „Din autoizolare pentru urmaşi“, „Plata pentru eşafod“, Ne-moartea Speranţei“, „Arde gheaţa de pe gură“, „Caznele“, „Iertarea în straie de ploaie“ etc.

Multă lume bună, multe flori şi mulţi vorbitori au inundat Biblioteca „Transilvania“ în acea zi de duminică.

Chiar de la început, vizibil emoţionată, protagonista acestei manifestări de suflet a argumentat de ce a pledat pentru Biblioteca „Transilvania“: în primul rând că are o sală mare şi luminoasă şi este în topul celor mai performante instituţii din cadrul Bibliotecii Municipale B.P. Hasdeu, cunoscută de tot publicul ca prima bibliotecă de carte românească după 1990; în al doilea rând directoarea Parascovia Onciu este consăteancă, în plus are acelaşi prenume ca al mamei sale, fiindu-i chiar profesoară, în cinstea Sfintei Paraschiva, protectoarea Basarabiei. V. F-D. a mulţumit celor prezenţi în sală, dar şi echipei Editurii „Pontos“ pentru impecabila ţinută grafică a cărţilor, designul copertelor, remarcând că a primit ajutor şi sugestii la elaborarea lor. A mai spus că tatăl ei, profesor de limba franceză, toată viaţa şi-a dorit o excursie la Paris, n-a reuşit să ajungă, în schimb acest vis al părintelui l-a văzut cu ochiii în vara aceasta Valeria Florea-Dascăl cu fiul său, care au vizitat Parisul, convingându-se de adevărul cuvintelor lui Ernest Hemingway: „Dacă ai fost destul de norocos să fi trăit la Paris în tinereţe, lucrul acesta va rămâne cu tine oriunde te-ai duce, pentru că Parisul e o sărbătoare continuă“. A îndemnat asistenţa să-şi trăiască fiecare clipă a vieţii ca pe un moment de fericire, propunând o nouă întâlnire la Biblioteca „Transilvania“ peste zece ani.

Asumându-şi rolul de moderatoare, sărbătorita a oferit în continuare primul cuvânt de felicitare fostei profesoare Domnica Moraru din satul de baştină Chiperceni, decanul de vârstă a neamului Untilă-Şatravca, care a arătat că Valeria este prima nepoată din şirul celor care au urmat-o şi de care s-a preocupat în copilărie şi adolescenţă, fiind un model pentru ei. A mai adăugat că o parte din rudele, care de rând cu părinţii Valeriei, au trecut în împărăţia Domnului, se bucură de Sus de realizările pe care le-a obţinut, dânsa fiind profund impresionată, în special, de cartea „Comorile neamului Untilă-Şatravca“, de care cu toţii sunt mândri.

Ilie Văluţă, cel care a asigurat coloana sonoră a evenimentului, i-a dedicat câteva melodii proprii.

Mihail Gavriliuc, unul din verişorii V. F-D., o somitate în domeniul neurologiei, a menţionat: Bravo pentru emisiunile televizate, bravo pentru cărţile scrise, bravo că ne-a adunat la acest ceas aniversar! Valeria este o luptătoare nu doar pentru neamul nostru, ci pentru întregul Neam. Dintre verişoare a fost cea mai iubită, fiind mai mare venea mereu cu sfaturi şi îndemnuri utile. La anul casa buneilor, pe care am păstrat-o, Dumnezeu mi-a purtat noroc şi mi-a îndreptat paşii spre Chiperceni în momentul când aceasta se

vindea și alt noroc a fost să dispun de banii necesari, astfel că ea a rămas ca un leagăn al copilăriei noastre și îi vom va împlini 100 de ani, sper să organizăm o întâlnire de suflet cu acest prilej.

O altă rudă, Vladimir Timofte, expreședinte adjunct al Curții Supreme, și-a amintit de copilărie, de prietenia părinților pedagogi, de aflarea lor în Gulag, exprimând rugăminte Domnului ca această experiență tristă și durută să nu se mai repete niciodată. I-a dorit Valeriei peniță inspirată și putere pentru a merge înainte.

Prietena și colega de Universitate, Ecaterina Iurcu-Urâtu a remarcat: Îi doresc Valeriei să ajungă și la nouăzeci de ani, și la o sută, și să dea Domnul să ne întâlnim, tot aici, grămăjoară, vorba lui Grigore Vieru. V. F-D și-a făcut numele cunoscut nu doar Acasă, dar și la Viena, și în România, sperăm ca în viitorul apropiat să se înfăptuiască Reunirea. Ne-am reîntâlnit la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu“ la lansarea romanului ei „Arte gheața de pe buze“, considerând acest titlu una dintre cele mai frumoase metafore. Am citit toate cărțile protagonistei, pentru că ele nu te lasă să le lași, se vor citite cât mai repede. Personajele, de regulă, sunt reale, sunt descrise așa de parcă le-ai vedea în clipa când citești despre viața lor. Valeria este o salvatoare de istorie de Neam și de neamuri.

O confirmare în acest sens a făcut și istoricul Anatol Petrencu care, mulțumind pentru invitație, a spus că timpul nu-l poți opri doar decât prin cărți. Pe lângă calitățile și preocupările care au fost evedențiate, eu aș vrea să știți că Valeria este și un bun cercetător istoric, ea s-a aplecat cu migală asupra multor pagini de arhivă, scoțând adevărul la lumină, a adăugat vorbitorul. Cărțile au o viață mai lungă decât autorii. Îi doresc autoarei să editeze și a treia ediție a volumului „Comorile neamului Untilă-Șatravca“, fiind de un real folos pentru cunoașterea istoriei adevărate, mai ales de către tinerele generații.

Editoarea tuturor cărților jubeliarei — scriitoarea Marcela Mardare, prezentă la eveniment, a ținut să menționeze că toate subiectele abordate de Valeria Dascăl sunt interesante și incitante, pornind de la realități concrete. Totodată și-a exprimat mândria pentru faptul că Valeria Dascăl timp de câteva decenii a fost fidelă editurii nominalizate mai sus. „Succesul nu este un fruct care cade din senin în mâna omului, pentru a-l obține e necesar să muncești mult, aceasta și face Valeria Florea-Dascăl, ea își duce nu doar crucea sa, ci și a personajelor sale“.

În context, voi sublinia la rându-mi că, indiferent de genul literar abordat, cărțile autoarei sunt sincere, având la bază personaje reale în care cititorii se pot regăsi cu ușurință. Valeria Florea-Dascăl este originală în alegerea titlurilor, unele sugestive, altele ascunse în mister, lăsîndu-i cititorului dreptul de a descoperi conținutul, îndemnându-l astfel spre o lectură atractivă.

Între numeroșii vorbitori s-a evedențiat în mod deosebit scriitorul Traian Vasilcău, care i-a dedicat

autoarei un poem, completându-l cu un cordial mesaj de felicitare, urându-i ani mulţi, inspiraţie pentru alte cărţi şi rezistenţă în faţă criticilor. „Am citit toate romanele primite, de ele nu te poţi lepăda până nu le termini. Vă îndemn, dragi prieteni, citiţi cărţile Valeriei Floarea-Dascăl, veţi vedea că ele sunt ca un medicament. Lectura primei cărţi dăruite m-a inspirat să scriu un nou poem. Metafora e la ea acasă în creaţia Valeriei Floarea-Dascăl. Acum se publică multă pornografie, e la modă. Cărţile ei însă sunt simple, răbufnitoare şi atrăgătoare. Metafora „Cu valiza la picior“ caracterizează un fenomen general pentru întreaga planetă — migraţia. Valeria are un frumos obicei de a-şi dărui cărţile, îi dorim La mulţi ani fericiţi!

Nu s-au lăsat aşteptaţi să adreseze felicitări şi urări, să vorbească despre autoare şi cărţile, poeta Claudia Partrole, criticul literar Tudor Pallady, precum şi alţi vorbitori, mai ales din categoria rudelor, o parte venite din satul de baştină. Atmosfera a fost întregită şi de un recital de poezie, susţinut, după cum am menţionat, de poetul Traian Vasilcău şi de actorul Sandu Aristin Cupcea, consătean al Valeriei Dascăl, răsplăţi cu aplauze meritate.

TRAIAN VASILCĂU, CERCETĂTOR ŞTIINŢIFIC AL CENTRULUI ACADEMIC INTERNAŢIONAL "MIHAI EMINESCU" DIN CHIŞINĂU

Bibliotecarul, ca plugarul

Cu prilejul Zilei mondiale a Bibliotecarului, a Cărţii şi a Drepturilor de Autor la Centrul Academic Internaţional "Mihai Eminescu" au venit oaspeţi noi.

Elevii de la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală" din Chişinău au fost salutaţi de către doamna Elena Dabija, Directoarea Centrului, care a evidenţiat faptul că de 41 de ani slujeşte nobilei cauze de a susţine cititorul în alegerea unei cărţi ziditoare de suflet.

Rolul bibliotecarilor iscuşiţi este foarte important în societate, unde cartea este asemenea unei Cetăţi a cunoştinţelor, a continuat vorbitorul.

În continuare doamna Dabija a recitat o poezie proprie, din care toţi cei prezenţi au aflat ce Ţară minunată e Biblioteca şi ce misiune grea are de împlinit intermediarul dintre instituţia de învăţământ şi cititor.

Adică Biblioteca.

Toate tainele pot fi găsite în cărţi, şi odată găsite, ele alină sufletele oamenilor. Cartea e o capodoperă, în orice format, iar Biblioteca Publică Municipală "B.P. Hasdeu" nu doar împrumută cărţi, ci şi editează cărţi, studii, buletine, reviste, biobibliografii ale scriitorilor, spre exemplu, ale scriitorilor Mihai Cimpoi, Galina Furdui, Nicolae Dabija şi alţii.

Centrul nostru, ca şi filială a Bibliotecii Publice Municipale, descoperă talente în diverse domenii artistice, organizează expoziţii de pictură, sculptură etc.

Bibliotecarul e ca plugarul, a continuat doamna Elena Dabija, iar ogoarele-i sunt cărţi. El se bucură de a sa breaslă, onorabilă, universală şi aleasă.

Scriitorul Ştefan Sofronovici a felicitat bibliotecarii din toată lumea cu ziua lor profesională, afirmând că cine are carte are parte, dar are şi 4 (!) ochi!

El a recitat poezia sugestivă "Bibliotecara", scrisă în anul pandemic 2020, din care propunem cititorului o strofă:"În lumea cărţii necuprinsă,/ Ţinând candela aprinsă,/De dimineaţă pînă seara/Ne-aşteaptă bibliotecara".

Apoi a menţionat "ABC-ul spiritual", cu „reflecţii despre carte", selectate de Dumitru Păsat, din care a prezentat elevilor prezenţi mai multe aforisme.

Tulburătoare a fost şi poezia "Semănătorii de lumină", consacrată învăţătorilor, în mod direct adresată profesorilor viitorilor Maeştri ai artei plastice din Moldova.

Traianus a menţionat următoarele: Privind orice carte, înţelegem că ea nu e doar un produs al celor care-au scris-o, dar şi al celor care-au înveşmântat-o.

Voi, dragi elevi, puteţi fi coparticipanţi la naşterea unei cărţi, la îmbrăcarea ei cu straie tot mai frumoase.

Biblioteca nu e o rămăşiţă a trecutului, precum ar crede unii, ci e veşnică, precum biserica. Chiar şi arsă, ca cea din Alexandria, biblioteca a renăscut ca Pasărea Phoenix din propria cenuşă.

Au ars cărţi, dar au fost reeditate. Pentru că cine are Carte, are şi Cheia viitorului.

Un om neîmpătimit de carte nu poate deschide uşile zilei de mâine.

Azi misiunea bibliotecarului e mai grea ca niciodată. Bibliotecile sunt arhipline de cărţi, în ele e un Belşug de carte din toată lumea şi bibliotecarul – ca un străjer la cetate, trebuie să propună cărţi ziditoare pentru orice om din comunitate.

Traianus a mai evidenţiat şi calitatea de bibliotecar a lui Eminescu, patronul spiritual al Centrulu nostru, apoi a recitat poezia "Blagoslovire", scrisă în anul pandemic 2021, în care spune: „Cînd voi pleca din lume, solitar,/ Aş vrea să fiu în cer bibliotecar…".

Elena Dabija a revenit la temă, bucurînd elevii participanţi la Expoziţia de pictură şi grafică "Pe urmele lui Orfeu", vernisată la Galeria de Artă a etajului I, cu Diplome de Onoare. Aceştia au fost coordonaţi de profesorii Emil Cojocaru şi Luminita Ermurachi, curator fiind Ion Jabinschi, prodecan al Facultăţii de Arte Plastice, Decorative şi Design a Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice.

Luminita Ermurachi, Emil Cojocaru şi Elena Musteaţă s-au învrednicit şi ei de Diplome de Excelenţă.

Colegiul nostru pregăteşte specialişti în domeniul graficii de carte. Aşa că vor fi frumoase cărţile şi în continuare, ilustrate într-un mod deosebit şi prezentate în haine de gală, a afirmat doamna Luminiţa Ermurachi.

Emil Cojocaru a completat-o astfel:—Din limba greacă biblioteca înseamnă o comoară de înţelepciune. Sfatul meu e să citim mult, dar să alegem cărţile în care este prezent Adevărul, să le distingem pe cele cu certă valoare artistică. Să iubim cartea. Elevii din Anul II de studii realizează deja coperte, iar din anul III au ca obiect: ilustrarea şi machetarea generală a cărţii. Întrebuinţăm tehnologii noi, dar creionul rămâne, totuşi, elementul principal al artistului plastic în devenire, instruit de noi.

În acelaşi context, Traianus a propus ca viitoarea lui carte, a 85-a la număr, să fie un produs comun, ilustrat de elevi. Cei prezenţi au aplaudat, în semn de acord.

Elena Dabija a remarcat şi expoziţia "Simboluri Pascale" de la parterul Centrului, realizată de copiii mai mici, elevi ai clasei a II-a a Şcolii de Arte Plastice "Alexei Şciusev" din Chişinău, coordonator–Profesorul Ion Jabinschi, pentru care au fost pregătite Diplome de Onoare, iar profesorilor Teodora Ţăran şi Doriana Jeghea-Tihonciuc–Diplome de Excelenţă.

Evenimentul a luat sfârşit cu urarea Elenei Dabija: "Trăiască toate artele, iar noi toţi, împreună, să facem cît mai multe fapte frumoase, de neuitat!"

ELENA BURLACU, BIBLIOTECAR, BIBLIOTECA PUBLICĂ ȚAREUCA

Țareuca jubiliară — 555 de ani de la prima atestare documentară

În data de 13 august 2023, în localitatea Țareuca din raionul Rezina a fost cu adevărat o sărbătoare mare, o sărbătoare de suflet, așteptată atât de locuitorii satului, cât și de cei plecați de mult timp de la vatră, dar grație acestui evenimeni, au revenit cu drag la baștină.

„Acolo unde dorul nu mai doare
Și lanul cântă doinele la nai,
Și merii mei se bucură în floare,
E satul, ce e gura mea de rai"
Valeriu Cercel

În anul 2023 satul Țareuca marchează 555 de ani de la prima atestare documentară. Cu acest prilej Administrația Publică Locală, Casa de cultură și biblioteca comunală, de comun accord am organizat un eveniment deosebit.

Așa cum le stă bine oamenilor gospodari și de neam creștin, sărbătoarea noastră a început dis-de-dimineață cu participarea localnicilor dar și a oaspeților la slujba oficiată de parohul Serghei Cebotari, la Biserica „Nașterea Maicii Domnului" din sat.

Fanfara „Plai Nistrean"

Mare chef și voie bună a stârnit prezența fanfarei „Plai Nistrean" din orașul Rezina. La auzul primelor acorduri, satul, de la mic la mare s-a adunat pe terenul „școlii din vale", anume așa este numită școala veche, construită între anii 1911—1912, unde au făcut carte sute de promoții de elevi. Cu prilejul acestui eveniment, școala noastră veche, a căpătat o nouă viață. Datorită unui grup de mămici, harnice și inventive, pereții au fost pictați cu mult gust și rafinament. Deoarece urmează ca pe acest loc să fie amenajat un teren de joacă pentru copii, desenele întruchipiază poienițe ale copilăriei. Ținem să mulțumim aici doamnei Luminița Șerban, la inițiativa cărea au mai aderat și Natalia Meleșinschi, Victoria Ghițu, Margareta Burunsus, Alina Luchian și Natalia Andronic, dar și copilașilor care cu mare drag și-au lăsat amprentele mânuțelor pe pereții școlii unde cândva au învățat bunicii lor.

Legenda ne spune că satul a fost înființat din porunca lui Ștefan cel

De la stânga la dreapta: Valeriu Streleţ, Ghenadie Gaidibadi, Ion Cuzuioc, Gheorghe Cebotari

Mare. După fiecare bătălie reuşită el avea obiceiul de a împroprietări cu pământ pe cei mai viteji ostaşi „pentru slujbă dreaptă şi credincioasă". După bătălia de la Lipnic, în 1468, Domnitorul a stabilit pe aceste meleaguri trei arcaşi: Lefter, Stăvilă şi Doibani.

La cei trei viteji s-au alăturat mai apoi Cuzuioc şi alţii. Unul din aceşti răzeşi, Ţarea, s-a şi învrednicit în denumirea moşiei — Ţăreni, mai apoi Ţareuca.

Şi până în prezent aceste familii sunt cele mai întâlnite în sat

Anume acest moment de împroprietărire cu pământ a arcaşilor de către Ştefan cel Mare, a fost o secvenţă teatralizată, demonstrată pe scenă de către actorii noştri locali, care a stârnit un val de emoţii şi aplauze.

La acest frumos jubileu de 555 de ani de la prima atestare documentară a satului Ţareuca ne-au onorat cu prezenţa oaspeţi de onoare, ca:

- Ghenadie Gaidibadi — primarul comunei Ţareuca;
- Valeriu Streleţ — personalitate marcantă a satului, ctitor al Bisericii „Naşterea Maicii Domnului" din sat, ex-prim- ministru al Republicii Moldova;
- Dna Varvara Rusu — ex-primar al comunei Tareuca;
- Dl Ghenadie Lefter — ex-primar al comunei Tareuca;
- Dna Eujenia Margină — cetăţean de onoare a satului Ţareuca ex-director al şcolii medii Ţareuca
- Dl Ion Cuzuioc, medic, scriitor, personalitate marcantă, cetăţean de onoare a satului Ţareuca;
- Mihai Georgescu, primarul c. Călineşti, judeţul Argeş, vice-primar Mihai Nistor, Gabriela Argeşeanu — şefa culturii, interpretă de muzică populară din localitatea cu care avem un acord de colaborare şi înfrăţire.

Toată lumea s-a învrednicit de diplome de gratitudine şi cadouri de preţ. -Prezenţi la sărbătoare au fost şi reprezentanţi ai Diasporei: Ludmila Andronic, Aliona Andronic, Alexei Margină, Gheorghii Cibotari, Veaceslav Esanu, Luca Postolachi.

Băştinaşii noştrii plecaţi prin lumea mare, ori de câte ori, au posibilitate, se implică activ în amenajarea localităţii prin suport financiar, dar şi cu sfaturi şi idei ce ţin de activitatea social-culturală a comunităţii noastre.

Şi de această dată, diaspora noastră dragă, a venit cu cadouri de preţ, atât pentru oaspeţii de onoare, cât şi pentru toate instituţiile publice din teritoriu, şi pe această cale ţinem încă odată să le aducem recunoştinţa noastră.

La fiece întâlnire, dânşii menţionează: „Noi am plecat din sat, dar nu şi satul din noi".

Varvara Rusu şi Mihai Georgescu

Eugenia Margină

Oaspeţi din România

Elena Covali

Pentru Veaceslav Eşanu şi Sergiu Meleşinschi, care cu adevărat le pasă de satul natal, şi care au contribuit substanţial la amenajarea baştinei la ceas aniversar, Administraţia Publică Locală, în persoana domnului Ghenadie Gaidibadi — primar de Ţareuca, a venit cu diplome de gratitudine, sincere mulţumiri şi urări de sănătate.

Şi aşa cum îi stă bine unei localităţi cu oameni gospodari, către acest eveniment important pentru noi, am avut şi un imn al nostru, un omagiu adus satului natal. Cântecul este unul deosebit, din toate punctele de vedere. Are o încărcătură emoţională deosebită. Muzica la acest cântec a fost scrisă de o consăteanca de a noastră care locuieşte peste hotarele ţării — dna Lilia Postolache, fiica regretatului Gheorghe Şoimu care împreună cu o altă consăteancă — dna Lilia Croitoru, autor de text, fiica regretaţilor Gheorghe şi Nadejda Andronic, au muncit mult şi au compus un cântec care-l dedică satului la an jubiliar.

Un colorit aparte a dat spectacolului de sărbătoare prezenţa celui mai tânăr cetăţean al satului, acesta fiind un băieţel pe nume Dragomir. Micuţul Dragomir împreună cu părinţii au fost invitaţi în scenă, unde au primit certificat jubiliar dar şi multe cadouri, atât din partea APL, cât şi din partea diasporei. Un rol aparte a fost primirea în dar a unui copăcel de arţar, pe care părinţii copilaşului îl vor sădi în cinstea feciorăşului drag, dar şi cu ocazia jubileului de 555 de ani de la prima atestare jubiliară a satului Ţareuca. Vor creşte împreună, toţi trei, satul, Dragomir şi arţarul.

Şi dacă am invitat cel mai tânăr cetăţean, atunci nu am uitat nici de cele mai în vârstă persoane ale localităţii. În anul 2023, îşi vor sărbători o vârstă onorabilă de 91 de ani domnul Ion Storoja şi doamna Maria Dolişinschi, iar cuplul Andronic Ion Constantin şi Andronic Liuba Efim marchează anul acesta 61 de ani de la căsătorie, fiind menţionaţi ca cel mai longeviv cuplu din sat. Persoanele sus numite au primit certificate jubiliare şi cadouri de preţ.

Aşa cum într-o localitate toate lucrurile bune se fac în comun, nu s-a ezitat de a menţiona doamnele Raisa Andronic, secretarul consiliului local şi dna Natalia Cuzuioc contabil — şef la primăria Ţareuca, care aproape de 40 de ani au muncit şi continua să muncească, cot la cot, alături de primari, unde se depune o muncă asiduă şi de calitate pe tărâmul Administraţiei Publice Locale.

Sărbătoarea a avut o culoare şi un farmec aparte, datorită neobositilor meşteri populari din localitate. Ne-au bucurat sufletul şi ochii lucrările confecţionate de mult stimatele noastre doamne. Lucrări ce ne reprezintă ca naţiune, ca popor, care au ca scop promovarea şi valorificarea patrimoniului cultural al localităţii. Cu mult respect ţinem să menţionăm doamnele: Covali Elena, Lungu Nadejda, Margină Eugenia, Bragă Irina,

Alexei Armaş şi Andrei Cebotari

Irina Braga

Lilia Postolache și Ansamblul folcloric „Busuiocul"

Ansamblui de dansuri populare „Spicușor"

Taban Claudia dar și Asociaţia Obștească „Andromeda", cu care avem o colaborare fructuoasă.

Domnii Alexei Armaș și Andrei Cebotari ne-au amintit de meșteșugul un pic uitat deja, în confecționarea măturilor din mălai, care pe bună dreptate ne reprezintă satul ca: *Ţareuca — vatră de măturari.*

Sărbătoarea din 13 august nu ne-ar fi reușit, dacă nu am fi avut o prezență și o implicare activă a membrilor comitetului organizatoric și a comunității în întregime. Lucrurile frumoase se fac cu forţe comune.

Pe această cale aducem sincere mulţumiri domnilor Vladimir Armaș, Elena Burlacu, Minodora Taban, Luminița Șerban, Angela Dascăl, Valentina Cojocari, colectivului profesoral de la Instituţia Publică Gimnaziul Ţareuca, director dna Dolișinschii Silvia, angajaţilor Grădiniţei de copii „Romaniţa" din satul Ţareuca, conducător Aliona Vacaru; angajaţilor Grădiniţei de copii „Ghiocel" din satul Ţahnăuţi, conducător Claudia Taban.

Pe parcursul spectacolului în scenă s-au perendat mai multe ansambluri folclorice, ce ne-au întregit atmosfera de sărbătoare. Ansamblul de bărbaţi „Vatra" de la Casa de cultură Ţareuca condus de Ghenadie Lefter; Ansamblui de dansuri populare „Spicușor", conducător Ana Burduja; Ansamblul folcloric „Pădureanca" condus de dl Serghei Grosu și Ansamblul folcloric „Crăiţele" de la Casa de cultură din satul Ţahnăuţi condus de dl Vasile Leșan.

Un rol aparte în activitatea culturală a satului îl are Ansamblul folcloric „Busuiocul" de la Casa de cultură Ţareuca, condus de peste 30 ani de către dna Ana Burduja. Pe parcursul anilor, această formaţie a cutreerat ţara noastră în lung și-n lat, participând la diferite festivaluri raionale, interraionale, naţionale și internaţionale. Întotdeauna întorcându-se cu locuri de frunte, diplome de merite și premii în bani.

Gimnaziul din sat a avut o prestaţie frumoasă, demnă de tot respectul, la această sărbătoare. Elevii împreună cu părinţii au organizat un târg de caritate. De pe urma vânzărilor s-au acumulat 3218 lei, bani ce vor fi folosiţi la amenajarea unui teren de joacă pentru copii.

Cu mult interes locuitorii satului, dar și oaspeţii lui, au participat la desfășurarea loteriei, organizată cu suportul agenţilor economici din localitate. Trânta la iepure, cucoș și premiul cel mare, trânta la berbec, pe care l-a câștigat Iustin Moșneaga.

Invitata specială a zilei de sărbătoare a fost Lenuţa Gheorghiţă, interpretă de muzică populară din Republica Moldova. Și bineînţeles activităţile dedicate jubileului de 555 de ani de la prima atestare documentară a satului Ţareuca au culminat cu Hora Mare.

Sărbătoarea a luat sfârșit, dar ecoul ei plutește în văzduh. O sărbătoare de suflet și pentru suflet. Cu siguranţă, oamenii harnici și gospodari de la Ţareuca vor mai organiza așa evenimente.

La muiţi ani Ţareuca, satul meu natal!

Ansamblul folcloric „Pădureanca"

DR. EUGENIA MANEA-CERNEI

Universul cuvintelor în lirica lui Dabija

Cartea … Pentru omul, care „s-a născut într-o Bibliotecă“ — Cartea este, după cum afirmă **Jean Chevalier** și **Alain Geerbrandt** în remarcabilul lor „*Dicţionar de simboluri*“, simbolul universului … Însuși „*Universul este o imensă carte*“, zice **Mohyddin Ibn — Arabi**.

Poetul **Nicolae Dabija** a ţinut mult la carte, de aceea a muncit enorm și, precum ni se destăinuie chiar el — acest paznic pe înălţimi — „în zbucium doar m-am odihnit“, lăsându-ne moștenire un tezaur! — 80 de volume !!!

— Sufletul meu e o carte pe care o introduc în cuvinte — exclama poetul.

A ţinut enorm la CUVÂNT, care trebuia „*să se audă sfânt*“… Nicolae Dabija, această „personalitate primordială“ (**Mihai Cimpoi**) vroia „să sune literele așa / […] / De parcă ţi-ar curge grâu /Prin măduva oaselor…“

Și cu adevărat, cuvintele din Opera lui sună sfânt: *aripă* — simbol al avântului, ea exprimă elevaţia spre sublim; în clipele de inspiraţie, acest „poet misionar“ (**Adrian Dinu Răchieru**) se simţea ca „pasărea ce atingea cu aripa ei eternitatea; *arbore* — intermediar între cer și pământ, cel ce face legătura între teluric și astral… Arborele lumii, Axis mundi!; *aer* — simbolul spiritualităţii; *apă* — principiu primordial, ce reprezintă infinitatea posibilităţilor… și emblema virtuţii supreme; *izvor* — simbolizează originea vieţii, dar și aceea a geniului, a harului, a cunoștinţei; *flacără* — simbol al purificării, iluminării și al dragostei spirituale, a transcendenţei …; *floare* — o imagine a perfecţiunii spirituale, a dragostei și armoniei; (se identifică cu simbolul copilăriei și, într-un fel, cu *starea edenică*); *iubire, amor* — forţa ce asigură reîntoarcerea la unitate; — ea este reîntregirea universului; *fulger* — simbolizează scânteia vieţii și energia fertilizatoare; pe plan spiritual, fulgerul naște o lumină lăuntrică; *lumină* — un semn divin, de sacralizare, ancestral; *pasăre* — un simbol al stării spirituale, a stării superioare a fiinţei; „*ochiul al treilea*“ — simbolul Esenţei și al Cunoașterii, considerat ochiul sufletului; *pădure* — sanctuar pentru suflet; *stea* — simbol al spiritului, al lumii; *zbor* — simbol al unei ascensiuni a gândului; *rouă* — o binecuvântare cerească …

Dar și: *Dumnezeu, icoană, rugăciune, Mamă, părinţi, dor, limbă, strămoș, Ţară, Neam, Cronicari, Eminescu, Mateevici, Vieru…* și multe — multe altele — un întreg Univers al Limbii Române; un univers emoţional, infinit de vibraţional, purificator, plin de energii benefice, ascensionale și revigoratoare.

Am selectat numai unele cuvinte din imensa Operă a acestui poet, considerat de către **Andreea Elena Tomiuc Dumbrăveni** „lumină vie“, pentru a accentua, că **Nicolae Dabija** știa „vorbele ce fac mugurii să explodeze-n copaci“ și, prin scrierea sa (*scrierea* are origine sacră, ea fiind semnul vizual al Activităţii divine) a „*îndumnezeit fiecare cuvânt*“.

Nicolae Dabija a cugetat profund, ca un adevărat filosof, asupra metaforicului cuvânt *moarte*, care are mai multe înţelesuri. Ea deschide calea domniei spirituale. Anticii evocau: *mors ianus vitae,* adică: moartea este poarta vieţii.

Poetul a trăit într-un zbucium continuu, dar „doar în el s-a odihnit…“ Și făcându-și o frumoasă concluzie, inspirat a exclamat: „*Eu nu pot spune: / mi se pare c-am trăit…*“ El a trăit profund fiecare sentiment, fiecare poem, fiecare eseu, dar ceva n-a știut poetul în acele vremi cu soare … n-a știut „c-atunci când moare / singur, Doamne, — i fiecare./ ce-i de singur fiecare! Și- acum … “ Retras într-un cuvânt,/ mă uit la cititorii mei“…

Deci, sa fim demni, știind că spiritul său ne veghează din ceruri, și să-i citim opera, descifrându-i profunzimile, miruindu-ne sufletul cu frumuseţea scânteietoare a lirismului din ea, adăpându-ne cu apa purificatoare a metaforelor sale rafinat de muzicale și inspirat de armonioase. **George Bejenaru** ar spune așa: „Inspirata metaforă a lui Nicolae Dabija este de esenţă metafizică“.

A meditat aedul și asupra cuvântului — *tăcere* … Tăcerea este un preludiu al deschiderii; ea oferă lucrurilor măreţie și maiestate; tăcerea, spun regulile monastice, este „*o mare ceremonie*“. Și poetul scria în „*Tăceri asurzitoare*“ :

„Tăcerile sunt pline de cuvinte,
iar în urma ultimei plecări -
numai tăcerea te va ţine minte …
Și poate-o carte, plină de tăceri !“

Acest spirit elevat continuă:

„…Și-atunci când eu nu voi mai fi
decât un pumn de cuvinte…“

Vedeţi …, nu un pumn de humă, nu un pumn de ţărână, nu un pumn de praf, nu un pumn de cenușă… — ci un „*pumn de cuvinte!*“ Cuvinte măreţe, cuvinte ca o lumină vie, cuvinte zguduitoare, uneori durute, dar, totuși, renovatoare, întremătoare — cu adevărat Sfinte!

Așa vor dăinui în sufletele noastre, și-n sufletele generaţiilor care vin și vor veni, cuvintele ce-și oglindesc esenţa în Opera Dabijiană.

28.07.2022

GRIGORE GRIGORESCU

Antologia gândirii intelectuale basarabene 1940—2012

„Ce alt blestem mai mare decât să ajungi să faci filologie fără limbă, literatură fără Eminescu și istorie fără de Patrie".
Serafim Saca

„(Te)întrebi, pentru a mia oară: ce făceai scriitorime/intelectualitate înainte de 1989 (cu „rezistența ta prin cultură"?
Flori Bălănescu. 2017

Evocând legenda (parabola) noicistă din 1956 — „Dacă ar fi să aleg pe cineva să ne reprezinte în fața lui Dumnezeu, l-aș fi ales pe Goethe" — nedumerește predilecția filosofului defavorabilă marelui M. Eminescu? Probabil, contextualitatea ideologică nefastă și tinerețea amprentau selecția? Basarabenii, la o eventuală atare reprezentare astrală, pot oferi volumul Gând și cuvânt. Cugetări ale personalităților din Basarabia (1940—2012), Editura Epigraf (2012 și 2019, 448 pag.), care inserează 3000 de reflecții rafinate ale 100 de personalități referitoare la 300 sute de subiecte. Autoarea-antologatoare Ala Bujor ne-a dăruit, în premieră absolută, un compendiu monografic-enciclopedic, holograma coeficientului de inteligență (IQ) a ființei naționale, a erudiției elitelor epocii — în propria regie-magie.

Cărturarul Vlad Pohilă, practic, epuiza etalarea valorilor axiologice ale volumului, completăm doar următoarele: grație salahoriei taciturne viagere, autoarea a elaborat o monografie-enciclopedie, precum remarca Ion Ciocanu, de „primă necesitate și importanță".

Cugetările au fost selectate-cumulate, fărâmă cu fărâmă, din operele scriitorilor, ziariștilor, pictorilor, actorilor, compozitorilor, interpreților, savanților, politicienilor („generația de aur"?), la sfârșit sunt prezentate informații succinte bio-bibliografice ale spadasinilor intelectuali, un foarte prețios indice tematic, care facilitează orientarea în labirintul reflexiv-informativ, asimilarea lui, oferă posibilitatea de a compara (raporta) opera intelectualității cu alte culturi.

Deschizând, spontan, antologia la aforismele despre prietenie surprinde, din prima, Gr. Vieru: Să ai un prieten în familie, unul în Țară, unul în lume și Unul în Cer. Mai mulți numai Dumnezeu poate avea (p. 274), apoi P. Cărare: Fiecare își caută un rob, căruia să-i poată spune prieten adevărat (275), însă lipsesc aforismele clasice de P. Cărare și I. Diviza: Ne plângem toți, / Parcă-i blestem, / Prieteni buni de ce n-avem? / Dar să se-ntrebe fiecare: / Pe el prieten cine-l are?; Câinele este prietenul omului. De aceea omul îl ține la legătoare — să nu fugă de el și ultimul prieten.

„Ce este adevărul?" (M. Eminescu) cu fantomele fioroase ale unei lumi asediate și agonizante, dar explicate superficial-glacial, arbitrar apocaliptic — democratic-dilematic?: „Neavând nimic sfânt, ne gândim la sfârșitul lumii" (I. Druță, p. 194); comedia umană a început să devină antiumană, lumea se antiumanizează și antidivinizează (L. Butnaru, p. 194-195); se cretinizează (M. Garaz, p. 194); „Ideală-i lumea goală…" (I. Hadârcă, p. 194) etc. etc. Însă lumea o salvează-bonomizează solemn-patern Vl. Beșleagă: „da, lumea-i clădită pe Rău, dar se ține pe Bine" (p. 194).

Reflecțiile geopolitice primordiale ocupă numai două pagini, iar cele despre poezie — cinci? — fapt (in)admisibil, deoarece „Viața este o politică" (V. Saharneanu, p. 267), chiar dacă „politica risipește cu mare ușurință ce cultura adună cu mare greutate! (A. Silvestru, p. 266). Iluzionistă -fantezistă-i apologia muzicianului N. Botgros: „politicianul ar da toate milioanele să aibă măcar o dată succesul pe care-l are Botgros"? Valoarea (onoarea) veritabilă este virtute canonică, nu succes scenic spectaculos, gras remunerat și utilizat-speculat ideologic.

Prestigiosul geopolitician și scriitor P. Bogatu ne oferea definiția clasică a bolșevismului: „Comunismul a fost întotdeauna o mafie", dar subiectiviza-exagera fenomenul intelectual slav: " …națiunea rusă s-a afirmat pe umerii lui Pușkin, Lermontov, Cehov, Tolstoi sau Dostoievski" (p. 270), opinie contestată și anulată de natura războinică seculară imperială criminală, care, istoric, avea elite civilizaționale minore, nedemocratice, cu mentalitate mesianică malefică. Doar minoritatea infimă avea inteligență paulinică, solară-seniorală. Poetul-politician „năzdrăvan" patriotard I. Hadârcă lansa conștient eroarea valorică histrionică — „Pușkin și Dostoievski" (p.189). M. Eminescu spulbera definitiv măreția velicorusă vetustă-vi-

cioasă, exclusivismul ei hegemonic militarizant: " …două milioane de români au adunat în curgerea veacurilor mai multe și mai frumoase comori decât nouăzeci de milioane de ruși vor putea să adune cândva", ei rămânând la nivelul veacului XII.

Ilustrul analist geospiritual și scriitor Traian Ungureanu ne lumina în 2022 cu arhiadevărul magistral: „Cel mai grav din toate este convertirea elitelor, factorul decisiv în istoria politică a umanității, cunoscută de 2 mii de ani", intelectualii noștri confirmând fioroasa legitate, „excelează" în elucidarea paradigmei intelectuale doar prin tratate, studii și eseuri generale, fără personalizarea personajelor politice decidente (S. Saca, V. Capcelea, V. Saca, A.-M. Plămădeală, O. Țâcu, P. Varzari, M. V. Ciobanu, A. Țurcanu, E. Lungu, V. Gârneț, V. Ciobanu, C. Ciurea, D. Lisnic etc.), ocolind „sfânta sfintelor": 1. Liderii politici partiinici, ai Academiei (academicienii), Mitropoliei, securității, militarii, eșantionul administrativ al Uniunilor de creație, ministerialii, universitarii etc. 2. Alianțele geostrategice, euroUnionismul și euroAtlantismul, Elitele Idealului Național (I. Bădescu), legea moralității și meritocrației (integrității), rezistența antisovietică, exilul etnic, încarcerații închisorilor, lupta partizanilor împotriva „eliberatorilor" coloniali cotropitori. 3. Promovarea marilor personalități martirice și operelor lor — detractate și diabolizate de bolșevism — C. Codreanu (Mișcarea Legionară), N. Ionescu, E. Bernea, P. Pandrea, S. Pușcariu, P. Țuțea, M. Eliade, M. Vulcănescu, Vl. Ghica, P. Goma etc.

Spontan și ocazional aborda această problemă capitală Eugen Lungu: " …pe nisipurile mișcătoare ale arbitrarului și accidentalului nu se formează însă o clasă de intelectuali rasați" (p. 69) — care gândește, acționează și trăiește „moral" (A. Silvestru). Doar raționamentele generale speculative sunt insuficiente pentru cultivarea „inteligenței politice" superioare-salvatoare. Politicianul veritabil înseamnă exigențe uriașe: excelență politică, salahorie sacrificială, are ceva de fier în sânge (M. Thatcher) — Unirea Românimei — visul meu fier (M. Eminescu), har formativ carismatic colectiv, nu doar „programe, doctrine, religii" (C. Codreanu), iar „Măsura patriotismului va fi dată de faptele pe care vom avea ocazia de a împlini în viitor, iar nu de profesarea nimic costisitoare a unor idei, pe care individul și le alege după plac" (M. Eminescu), deoarece o „țară se poate construi …numai pe nemișcata piatră de temelie a caracterelor ce s-au jertfit pentru ca să se creeze o patrie (N. Iorga).

Ion Druță decreta mesianic-mitologic malefic: „Literatura este conștiința și sufletul uni popor" (p. 190) — ceva derizoriu și dihotomic-anacronic. Totalitarismele nu admit existența literaturii politice culte, inteligente și decente ideatic (literar), permit doar protoliteratură ideologizată sterilă adevărului etnocentric. Surprinde și panseului cimpoian referitor la specificul literaturii basarabene scrise „cu vaetul înfundat al suferinței, cu lacrima tremurândă a înstrăinării, cu sângele picurat… etc., etc." (p. 191) — ceva imponderabil, doar „elemente de axiologie artistică" (Iosif Sava), neconforme axiologiei (gnoseologiei), asimetrie academică. Senectutea nu dumirește, nu-l ocrotește, iar megalomania-l domină pe bietul M. Cimpoi uns lângă butoi. E refractar ori este un critic lipsit de autocritică? — evită adevărul înfiorător-reabilitator: în socialism-totalitarism există doar literatură slujnicară, precum rezuma arhetipal P. Goma: „Eu, indiferent de valoarea sau nonvaloarea prozelor mele,.. sunt un om liber, gândesc liber, iar în libertatea mea, folosesc, în gând, în vorbă, în scris adevărul — cel de care colegi de breaslă se tem ca dracul de tămâie; adevărul pe care într-atâta l-au încifrat, l-au codificat, l-au năclăit, l-au ameți, încât acum, la bătrânețe, nici nu-l mai percep" (1996). Sintetizând, concluzionăm: Vai de creatorului care n-are suflet politic (N. Steinhardt) și „suflet etic" (M. Eminescu) al axei sale scriitoricești.

Personaj controversat-alambicat istoriografic, Ion Druță (re)confirmă faptul prin patru panseuri-puseuri arbitrare, mioritice, paseiste de la firul de iarbă, fiece casă, ogradă, pas etc. (p. 160). Însă A. Busuioc (re)pune-n realitate apologetica druțiană: istoria începe atunci când „revezi, cel puțin, păcatele mai mult sau mai puțin istorice" (p. 161). Identice discursului admirativ alambicat și pueril sentimental sunt poeticitățile lui V. Matei (p. 350), V. Romanciuc, I. Burghiu (p. 161-162) etc.

Inexplicabil-inimaginabil ca ingenioasa și glorioasa antologie ideatică „inedită de re-creare a tabloului gândirii din Basarabia (1940—2012), o carte-soartă „a trecut neobservată", precum remarca și regreta magistral Vl. Beșleagă la televiziunea publică?

Suportul financiar statal oferit editării volumului presupune (impune) avizarea-recenzarea de exegeți poligrafi, întru a evita repetări (P. Cărare la p. 362 și 363), recupera marele scriitor, disident, luptător și moralist inegal al veacul XX — Paul Goma, Eugeniu Coșeriu etc. Urmau oare a fi antologate ori evitate reflecțiile — „Lumea are culorile dispoziției noastre" (V. Teleucă) — „Lumea e rea sau bună în funcție de dispoziția noastră" (A. Silvestru, p. 193) în unison cu „sufletul ia culoarea gândului" de M. Aurelius; „Postmodernismul este un fel de matematică superioară a spiritului,.." (E. Galaicu-Păun, p. 192) apologie speculativă, inclisiv raportată la teza referențială a Celliei Delavrancea: „Muzica, cu puterea ei matematică, este graiul cel mai veridic al inteligenței", era foarte prețios ca la datele despre autori (p. 398) să fie indicate și paginile reflecțiilor acestora.

Evident, opera antologică posedă autonomie axiologică, respinge clișeele și dogmele, dar nici libertatea nu-i ceva libertarian (imuabil), inteligența are-n esența ei viciul (auto) suficienței, egoismului și exclusivismului, arbitrarul — care pot fi limitate și eliminate de un colectiv redacțional al viitoarei reeditări ale acestei lucrări referențiale și reprezentative pentru orice cultura. Solicităm ca ministerele de resort să acorde suportul financiar necesar Editurii Epigarf pentru reeditarea acestei antologii elitare — o carte de vizită intelectuală națională.

Iulie-septembrie 2023

ȘTEFAN SOFRONOVICI, SCRIITOR, SPECIALIST LA CENTRUL ACADEMIC INTERNAȚIONAL „MIHAI EMINESCU"

Lumină peste întuneric

Duminică, 28 mai, la Centrul Academic Internaţional „Mihai Eminescu" a avut loc lansarea romanului „LUMINĂ PESTE ÎNTUNERIC", semnat de scriitoarea Ana ONICĂ.

Botezul acestei cărţi valoroase despre războiul din Ucraina a fost un eveniment cultural de amploare și de o frumuseţe rară cu un public numeros. Alături de autoare au venit să se bucure colegi scriitori din Chișinău, membri ai cenaclului „Vocea generaţiilor", pe care îl conduce autoarea, membri ai cenaclului „Ia și scrie" de la Iași, condus de basarabeanul Oleg Spânu, locuitori ai satului Scoreni, Strășeni, elevi de la Liceul ucrainean din Chișinău „Mihail Koţiubinski" ș.a.

Directoarea Elena Dabija, la deschidere, salutând publicul și exprimându-și bucuria că avem lumină și pace, a spus că scriitoarea Ana Onică este o bună prietenă a echipei de la Centrul Academic Internaţional „Mihai Eminescu" și participă împreună cu mai mulţi scriitori la diverse evenimente din acest spaţiu eminescian, plin de sacralitate. Această scriitoare este autoarea romanelor „Forţa Iubirii" (în trei volume), „Magda", „Bomboane colorate — destin zbuciumat", „Lacrima Iertării", „Suflete pereche", a plachetei de versuri „Reverie" și a cărţilor pentru copii „Aventurile furnicuţei Nica" și „Ciocârlia Lia cu prietenii săi".

Autoarea a salutat publicul, mulţumind pentru prezenţă și rând pe rând a oferit microfonul mai multor invitaţi. Eu am avut fericita ocazie să citesc romanul încă din manuscris, de aceea am avut și privilegiul de a vorbi primul. Mărturisesc de la bun început că romanul „LUMINĂ PESTE ÎNTUNERIC" mi-a plăcut și m-a impresionat puternic. Autoarea a reușit să descrie atmosfera dramatică, ba chiar tragică a oamenilor pașnici din Ucraina, care mor și suferă din cauza războiului declanșat de către Rusia, dar care luptă eroic și rezistă deja de mai mult de un an de zile. Romanul începe cu momentele de bucurie trăite la serbarea zilei de naștere a Galinei Șevciuc acasă, cu familia, în ultimele zile de pace. Apoi autoare ne poartă prin focul războiului distrugător de destine și aducător de moarte. Împreună cu eroii acestei pânze epice suferă și cititorii. Războiul distruge din temelii soarta soţilor Galina și Nazar Șevciuc, a copiilor și nepoţilor lor. Prin soarta lor este redată soarta a milioane de ucraineni, care au ajuns refugiaţi și au umplut lumea. Fiica mai mare, Zina, este căsătorită cu un rus pe nume Ivan, din Moscova, care a lipsit de la sărbătoare și care, fiind militar, peste câteva zile vine împreună cu fiul Dima ca agresori în Ucraina. Feciorul Andrei este căsătorit cu frumoasa Maria din Republica Moldova, din satul Scoreni, unde doamna Galina se refugiază pe o bucată de vreme la cuscri, bucurându-se ca alte zeci și sute de mii de ucraineni refugiaţi, de ospitalitatea românilor moldoveni.

Este captivantă și plină de speranţă dragostea celor doi tineri — Zorana, fiica lui Andrei și a Mariei și tânărul ofiţer Elisei, înrolat în armată și aflându-se pe linia întâi a frontului, unde se duce și neînfricata sa iubită. Dragostea lor, eroismul și jertfa lor este, probabil, acea rază de lumină peste întunericul și grozăviile războiului.

Deși privesc știrile de pe frontul din Ucraina cu sufletul la gură aproape zilnic, lectura acestui roman m-a impresionat mult. Am suferit împreună cu eroii pe care autoarea Ana Onică m-a ajutat să-i îndrăgesc, căci sunt redaţi cu multă căldură, cu sinceritate și înzestraţi cu alese calităţi umane. Am fost alături de ei în zile de pace, rămânem alături de ei în focul războiului pentru dragostea lor de viaţă, pentru setea lor de libertate, pentru apărarea lor eroică. Noi ne dorim ca războiul să se termine cât mai curând, ne dorim ca Ucraina, cu ajutorul lui Dumnezeu, cu ajutorul lumii libere și democratice, să iasă învingătoare în acest război și criminalii să

răspundă pentru atrocităţile şi crimele de război. Autoarea a folosit cu îndemânare diferite procedee artistice, cum ar fi antiteza, care se conţine chiar în titlul romanului (întuneric-lumină), dar şi între rudele familiei Galinei şi a lui Nazar Şevciuc:ginerele Ivan şi feciorul său Dima din Moscova vin cu război şi moarte asupra lor, iar rudele Mariei din Republica Moldova le deschid sufletele, le deschid porţile şi uşile caselor, primindu-i şi omenindu-i din toată inima cu ce au. Cea mai mare antiteză, cel mai mare contrast este între armata rusă, aducătoare de întuneric, de teroare, de groază şi moarte şi armata ucraineană, apărătoare a libertăţii, a luminii, a vieţii. Pânza epica o îmbogăţesc epitetele, comparaţiile, dialogurile, monologurile, descrierile personajelor şi redarea veridică a stării lor psihice în diverse împrejurări. Pe fundalul peisajelor apocaliptice se întrevede lumină şi eroii nu-şi pierd speranţa.

Un moment inedit a fost participarea doamnei Svetlana Tabacari, primar de Scoreni, sat descris în roman ca baştină a Mariei, nora soţilor Şevciuc. Doamna primar a înmânat o diplomă autoarei, iar un grup de elevi, îndrumaţi de bibliotecara Olga Staver şi de profesoarele Svetlana Evseeva şi Maria Vinitchi, au prezentat o compoziţie coregrafică, literar-muzicală.

Au înfrumuseţat evenimentul cultural şi un grup de elevi de la Liceul ucrainean „Mihail Koţiubinski“ din Chişinău, îndrumaţi de Olga Scorogorodico. Ei au interpretat în limba ucraineană cântec *de pace*.

Oleg Spânu, preşedintele cenaclului „Ia şi scrie“, de la Iaşi, preşedinte al asociaţiei „Dreptul Basarabiei“, a găsit cuvinte frumoase despre autoare, mărturisind că sunt par-

Ana Onică

teneri şi se bucură de o colaborare frumoasă cu cenaclul „Vocea generaţiilor“, apoi a înmânat o diplomă autoarei. De la Iaşi au mai vorbit şi alţi colegi de ai săi: tenorul Paul Celmare, deţinătorul mai multor premii la concursuri internaţionale, a interpretat cântecele „Copacul“, şi „Seara pe deal“, iar Aurel Noroc ne-a impresionat cu un recital de poezii despre pace, semnate de Angela Mihai şi Adrian Păunescu.

Soprana Adriana Spunei, membru al cenaclului „Vocea generaţiilor“,a interpretat în premieră un cântec pe versuri de Ianoş Ţurcanu, muzica aparţinându-i interpretei. Tinerii Mihai-Valentin Cucu şi Sanda Macovei au jucat cu talent actoricesc o scenetă din romanul „Lumină peste întuneric“ de Ana Onică, în rolurile îndrăgostiţilor Zorana şi Elisei, iar Veronica Grozova, membru al Cenaclului „Vocea Generaţiilor“, a interpretat cântecul „Doina refugiatului din Bugeac“, recitând şi o poezie dedicată autoarei. Surorile — gemene Iana şi Renata Lefter au interpretat la pian cântecul, „Ultimul vals“, compozitor Ana Terzibahtice, conducător artistic Olga Barbalat. Cantautorul Gheorghe Cebotari a interpretat cântecul „Casa părintească“ şi o altă melodie în premieră. Cu referire la roman şi autoare au mai vorbit scriitoarele Lidia Gonţa, Olesea Dînga, Ecaterina Iurcu-Urâtu şi Mariana Miulev, membru al Cenaclului „Vocea generaţiilor“.

La final, autoarea Ana Onică a mulţumit celor prezenţi pentru participare, constatând cu tristeţe: „De-a lungul timpului istoria vieţii ne-a dat multe lecţii, însă noi, oamenii, nu le-am învăţat. După mulţi ani de pace, după cel de-Al Doilea Război Mondial, gloanţele, bombele şi rachetele continuă să ucidă“.

ION DOMENCO

Folclorul, creația populară sunt aripile pentru zbor al unui popor

Adevărata fericire este să nu-ţi uiţi rădăcinile, înaintașii, să-ţi cunoști graiul, cântecele, doinele, baladele, dansurile strămoșești, care ne determină ca neam. Tot ce avem mai scump a fost creat de cel mai mare și talentat compozitor — poporul. Renumitul coregraf și folclorist Vladimir Curbet spunea: „Obiceiurile, datinile, muzica și jocurile noastre populare, coborând din vremuri străvechi, constituie o nepreţuită avere spirituală. Pe oriunde ar călători feciorii și fiicele Moldovei cu prestigioasele ansambluri folclorice, pretutindeni ei încântă lumea, cucerind inimile tuturor. De aceea, să ne bucurăm și să ne mândrim că avem un folclor atât de bogat și frumos, pe care avem sfânta datorie de a-l iubi, păstra, promova, ducând mai departe ceea ce are mai sfânt un popor — tradiţiile, creaţia populară".

…Era zbuciumatul an 1992, când la Nistru pălălăia flacăra războiului declanșat de secesioniștii pro-ruși, când bravii noștri flăcăi apărau, cu preţul propriei vieţi, independenţa și integritatea teritorială a tânărului nostru stat. Iar în scurtele pauze dintre lupte militarii,combatanţii, voluntarii-patrioţi cu demnitate și verticalitate… ascultau muzică populară, cântecele interpretate cu atâta dragoste, cu atâta foc și patimă de către Doina și Ion-Aldea Teodorovici pe versurile înălţătoare ale marilor noștri scriitori — Vieru, Matcovschi, Hadârcă, doinele și baladele ce coborau din munţii latiniei…Anume în acele zile, în satul Bucuria, Cahul, directorul căminului cultural din această localitate cu doar vre-o 700 de cetăţeni, pe nume Gheorghe Raicu, un adevărat patriot al ţării, împătimit de tezaurul folcloric al neamului, a hotărât…să iniţieze un Festival regional al cântecului și dansului popular, cu semnificativa denumire „La vatra horelor bucuriene"(!).

Tratat, iniţial, ca un rebel care, se pare, e rupt de realitate, Gheorghe Raicu, susţinut de soţia Nina, cele două fiice, un grup de patrioţi-entuziaști, a rămas fidel visului său de a reînvia, păstra și promova cântecul și dansul popular, cu coloritul său multicolor din localităţile din sudul Moldovei, or, la Festival participă-iată déjà de 31 de ani! — colective folclorice din raionul Cahul, dar și din cele învecinate — Cantemir, Leova, Taraclia, Comrat, Vulcănești, Cimișlia, ba chiar, în diferiţi ani — și din Reni, Ismail, judeţele de pe maul Prutului din România. Gheorghe Raicu este ferm convins că „muzica și jocul popular sunt o armă de temut pentru

dușmanii și răuvoitorii ţării noastre". De bună seamă, ca să transformi un popor într-o populaţie întunecată și supusă, e destul să-l lipsești de limbă și tradiţii, să-i distrugi credinţa, școala și educaţia naţională. Și dacă pe 27 august 1991 fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească, care timp de 60 de ani a fost parte a Uniunii Sovietice, își declara independenţa, acest lucru nu putea fi pe placul forţelor imperiale oculte. Chinuiţi decenii în șir de regimul comunist, noi ne revendicam libertatea, limba natală și aspiraţiile spre un viitor mult mai bun. Și dacă viitorul pe care îl așteptam a fost altul — războiul de pe Nistru, lupte politice, crize economice, dezamăgiri și emigrare în masă, doar chemarea strămoșilor, credinţa seculară și speranţa ne-au ajutat și ne ajută, ca, în pofida tuturor necazurilor și provocărilor, să rămânem cu capul sus, să arătăm că ne iubim acest pământ și ne mândrim cu tot ce ne-au lăsat drept moștenire strămoșii, Ștefan cel Mare și Sfânt…

La actuala, cea de-a XXXI-a ediţie a prestigiosului Festival „La vatra horelor bucuriene", fondatorul și moderatorul evenimentului, Gheorghe Raicu, avea să-mi relateze: „Da, am trecut prin multe și grele încercări — tendinţe separatiste, război, prăbușiri economice, corupţie, migraţie. Dar să nu uităm că muzica este arta care ne însoţește în toate activităţile noastre, or, folclorul și viaţa sunt foarte apropiate. Omul și-a

făcut muzica și jocul drept prieteni din cele mai vechi timpuri, încă pe atunci când creația populară a fost unul dintre elementele indispensabile ale ritualurilor, obiceiurilor, manifestărilor populare cu caracter artistic: muzical, coregrafic, dramatic, ale oricărei sărbători, ba chiar și ritualuri funerare. Muzica și dansul i-au fost frate și soră harnicului nostru țăran, sătean, încântându-l și îmbărbătându-l. De aceea, nu numai la semănat și la cosit, la Hram, nunți și cumetrii, dar și în anii Mișcării de eliberare și renaștere națională, la diverse manifestări culturale consacrate Sărbătorilor Naționale — Ziua Independenței și „Limba Noastră cea Română", la întâlniri de creație, lansări de carte, moldoveanul cântă, dansează și se bucură de viață. Iată de ce, noi încă mai avem mare nevoie de cântecul și jocul popular, de melodiile și poeziile care să ne aducă aminte că fără rădăcini, fără istorie, fără credință, fără trecut, nu vom avea viitor".

O adevărată sărbătoare a cântecului și dansului popular a avut loc la căminul cultural din satul Bucuria

în penultima duminică de Gustar, unde demnii promotori ai tradițiilor și obiceiurilor moldave s-au prins în horă în cadrul ediției a XXXI-a a Festivalului folcloric „La vatra horelor bucuriene", care îmbină cele mai frumoase elemente ale tezaurului strămoșesc: dans, cântec și meșteșugărit. Evenimentul organizat de Primăria satului Bucuria și Consiliul Raional Cahul, a întrunit distinse colective folclorice din satele Bucuria, Andrușul-de-Jos, Andrușul-de-Sus, Pelinei, Manta, Cucoara, Crihana-Veche, Baurci-Moldoveni, Roșu și Taraclia-de-Salcie din raionul Cahul, dar și din Ciobalaccia, Cantemir și Beșalma, Comrat. Locuitorii satului, dar și oaspeții din Cahul, Cantemir, Chișinău ș.a, au urmărit cu admirație parada portului popular, după care colectivele au mers pe jos până la Casa de cultură, unde după o scurtă prezentare a programului, s-au prins cu toții **în**tr-o horă de zile mari, **în** câteva cercuri, asemeni unui inel al prieteniei **și** bunei dispoziții.

„Atunci când încep discuțiile despre o nouă ediție a acestui Festival folcloric, de mare valoare și importanță, atât eu personal, cât și consilierii susținem alocarea unui suport financiar, pentru că știm, conștientizăm cât de utile sunt asemenea activități cultural-artistice pentru comunitate, raion, întreagă zonă de sud a țării noastre", a spus primarul satului Bucuria, Dumitru Dermenji.

Colectivele au fost salutate de către vicepreședinta raionului Cahul, Tatiana Seredenco, de reprezentanții domeniului culturii din raion, care au dat o înaltă apreciere bunei organizări a Festivalului, cuvinte de recunoștință pentru acei care și în aceste vremuri deloc ușoare continuă să soarbă din farmecul cântecului și dansului, portului popular, promovându-l cu dăruire și perseverență.

Pentru început, în fața publicului a venit cu o suită de melodii populare oaspetele evenimentului — cântăreața Ofelia Florica Harangus din România, după care, unul câte unul, au urcat pe scenă, în aplauzele celor prezenți formațiile artistice — interpreți, instrumentiști, dansatori, care au adus tot ce au mai valoros — melodii mai vechi și mai noi, jocuri săltărețe — dovadă incontestabilă a faptului că prin satele noastre este păstrat, conservat și promovat cu sfințenie melosul popular. O altă „bijuterie" a evenimentului este, în ultimii ani, expoziția meșterilor populari, a oamenilor de artă meșteșugărească din localitățile sudice: este vorba de obiecte și lucruri confecționate cu atâta dibăcie și dăruire de maeștrii în arta populară din satele Bucuria, Manta, Baurci-Moldoveni, Vadul-lui-Isac, Colibași, Badicu-Moldovenesc, Ciobalaccia ș.a., care bucură inima și sufletul vizitatorilor — ii, bondițe, cojocele, țesături, covoare, batistuțe, fuioare de lână și chiar cânepă, opincuțe, tobe, bucate și băuturi tradiționale, atâtia altele, încât aveai impresia că aici s-au adunat cei mai buni meșteri în arta populară, a portului nostru românesc. „Suntem meșteri populari de la Centrul de Artizanat din Ciobalaccia. Am venit cu discipolele mele, cărora le transmit secretele țesutului", spune Natalia Crudu. Iar Raisa Andronova, etnograf al muzeului din Cantemir ne-a relatat: „Tot ce vedeți aici e lucrat manual: covoare, broderii, bucate tradționale, măliguța — de noi pregătită, pâinica de noi coaptă. Suntem de părere că tradițiile trebuiesc păstrate".

E și firesc, se dă cu părerea Gheorghe Raicu, or, scopul Festivalului nostru este anume valorificarea perleleor folclorice, a horelor, tradițiilor, cântecului și dansului popular ca parte integrantă a patrimoniului cultural;completarea fondului de folclor a instituțiilor de cultură care au ca sarcină valorificarea folclorului, creației populare; îmbogățirea repertoriului formațiilor folclorice cu noi creații autentice.

PAVEL POPA

Picturile Nadei Revenco

Înaintașii acestui domeniu au constatat că Pictura este o ramură a artelor plastice care reprezintă o posibila realitate în imagini artistice bidimensionale, create cu ajutorul culorilor aplicate pe o suprafață de pânză, hârtie, lemn, sticlă etc. Se întâmplă acest lucru doar atunci când dorești să realizezi o compoziție cu forme, culori, texturi și desene, care va contribui la nașterea unei noi opere de artă în conformitate cu principiile estetice.

Fiind una dintre cele mai vechi expresii artistice umane, pictura, actualmente, este îmbrățișată de sute, poate chiar mii de copii și tineri din țărișoara noastră, care o studiază în diverse școli de artă, de pictură în ateliere de creație a unor pictori, în instituții de specialitate de peste hotarele țării etc.

Marele André Félibien (mai 1619 — 11 iunie 1695), arhitect și teoretician francez al clasicismului, a arătat o diversitate impunătoare de genuri, ale picturii clasice, ca de exemplu: portretul, peisajul, natura moartă ș.a.

În continuare vă propunem la această temă un interviu realizat de Pavel Popa și Nadea Revenco:

Pavel Popa (P.P.): Dragă Nadea, pentru început, aș dori să ne povestești despre baștina ta, rădăcinile familiei tale, personalitățile născute în localitatea voastră, obiceiurile și tradițiile satului etc.?

Nadea Revenco (N.R.): M-am născut în comuna Dereneu, raionul Călărași, aflată în inima Codrilor Moldovei. A fost atestată documentar în 1495, pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare, fapt care mă face mândră că locuiesc într-o localitate cu o istorie impresionantă. Rădăcinile mele sunt numeroase, dar în care tronează valorile general-umane, iar prețul omeniei este bine știut. Aici este concentrată istoria familiei mele, a străbunilor mei, care, datorită testamentului spiritual pe care l-au oferit zeci de ani generațiilor consecutive, m-au făcut mândră că port numele Revenco. La fel, irepetabilii mei părinți, Ion și Mariana Revenco, mi-au plantat semințele respectului, a modestiei și a cumsecădeniei, de aceea, voi munci și voi culege roadele. Tot ei, m-au învățat să prețuiesc munca oamenilor și să ajut indiferent de statutul pe care-l voi avea în viitor.

Deopotrivă, în același sat, am mers la grădiniță, ulterior, timp de șapte ani, am studiat la Gimnaziul Dereneu. Aici am trăit multiple experiențe, iar concluzia a rămas că a fi autodidact este o comoară. Am avut mulți profesori, cu principii și cerințe diferite, dar, în fond, Brad Liuba m-a marcat (dumneaei fiind coordonatoarea lecțiilor de educație plastică, despre care voi vorbi mai târziu).

Cât despre persoanele născute la noi în sat, s-au evidențiat Iurie Colesnic (istoric, scriitor și politician moldovean) și Constantin Cobîlean (antrenor emerit). În aceeași ordine de idei, Tatăl meu, Ion Revenco, născut la Dereneu, este, pentru mine, o personalitate. E titanul în alegerile corecte și pline de demnitate, care, cu suportul Mamei mele dragi, mi-au conturat identitatea atât mie, cât și fratelui meu — Iurie Revenco. În final, nu știu unde mă vor purta valurile vieții, dar niciodată nu voi uita de ea — baștina mea.

P.P.: Cum a început biografia ta artistică și cine îți sunt modelele în acest domeniu?

N.R.: Țin pensulele și creioanele în mână încă din primii ani de viață, deoarece mi-a plăcut și m-am identificat dintotdeauna prin prisma acestei ocupații. Micuță fiind, desenam oameni, peisaje, haine și litere colorate pe orice suprafață favorabilă pe care o găseam. Mă vedeam la arhitectură, calculând și proiectând clădiri de zgârie-nori.

În clasele primare, prima mea profesoară mi-a oferit posibilitatea să pictez după ore, studiind principii și tehnici din revistele pe care le păstra cu virtuozitate. Ulterior, împreună cu alți elevi însetați de pictură și cu părinții lor, am inițiat un cerc de desen în care am învățat bazele acestui domeniu. Totuși, aventura mea în pictură începe, oficial, în anul 2019, la Școala de Arte „George Enescu" din orașul Călărași. De fapt, odată cu acest eveniment, viața mea s-a schimbat enorm, dat fiind faptul că făceam naveta Dereneu — Călărași de câteva ori pe săptămână. Astfel, atestatul pe care îl voi primi, nu va putea eclipsa niciodată munca, oboseala, absențele de la școală, oamenii și relațiile deosebite pe care le-am creat. Cu această ocazie, îl menționez pe Jumbei Ion — profesorul de la care am obținut dorința de a executa lucrul mai bine și de a fi puternică în fața concurenței.

În aceeași ordine de idei, grație referințelor pe care le-am avut de-a lungul timpului, am descoperit că-mi plac sculpturile lui Constantin Brâncuși; grafica lui Franz Gabet (1765—1847), estetica lui Glebus Sainciuc (1919—2012), portretele Valentinei Rusu-Ciobanu (1920—2021); natura din ochii lui Paul Cézanne (1839—1906) sau creativitatea lui Henri Rousseau (1844—1910), deși lista poate continua.

P.P.: A fost cineva în familia ta cu înclinații spre desen și cum a început simțirea ta pentru pictură?

N.R.: Regretatul bunel matern, Nicolae Levinschi, a avut înclinații spre desen. El a ținut pensula și a transmis-o, metaforic vorbind, generației viitoare, de aceea, mi-e greu să explic cum am îndrăgit pictura. Mi-aș dori să spun că m-am născut cu această abilitate, deși mi-aș neglija efortul depus pe parcursul anilor, cât și al oamenilor de știință, care au afirmat că `„Munca bate talentul". Este ocupația prin care mă identific, deși, de multe ori, am neglijat-o, fiind prada stereotipurilor societății, precum: „Din pictură mori de foame". Așadar, în acest moment, îmi rămâne datoria morală de a munci consecvent și de a-mi consolida cunoștințele, pentru a putea aduce un plusvaloare generației mele.

P.P.: Cine sunt profesorii care au contribuit la descoperirea talentului tău în pictură sau această vocație a fost descoperită de către părinți?

N.R.: În primul rând, după cum spuneam, am pictat din momentul în care aveam o minte extrem de fragedă, însă aprecierea și validarea în acest domeniu urmau să parvină mai târziu. Dorul îmi bate la ușa fiecărei amintiri și mă fac nostalgică după timpurile și persoanele care m-au marcat, iar una dintre acestea

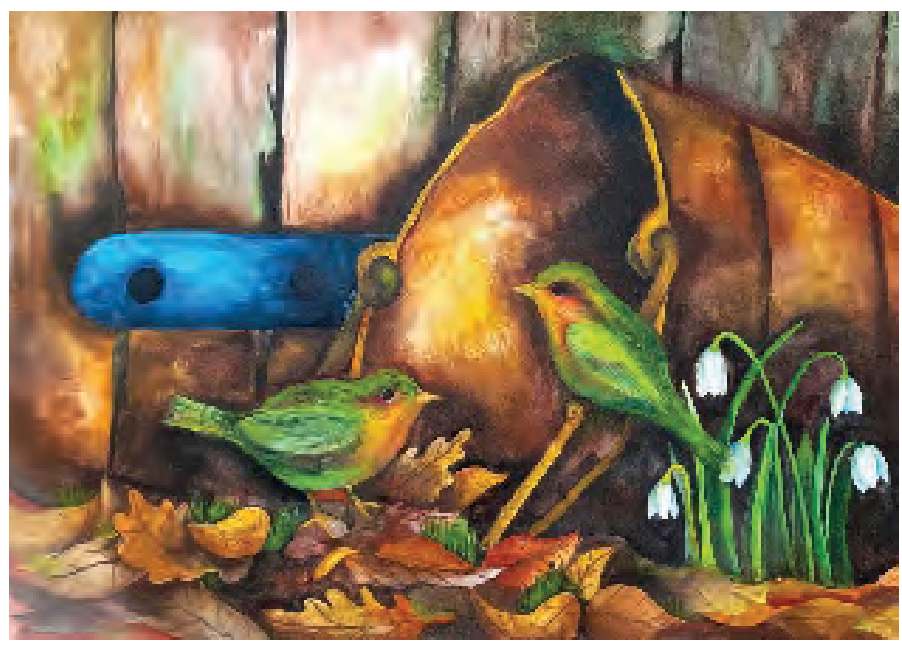

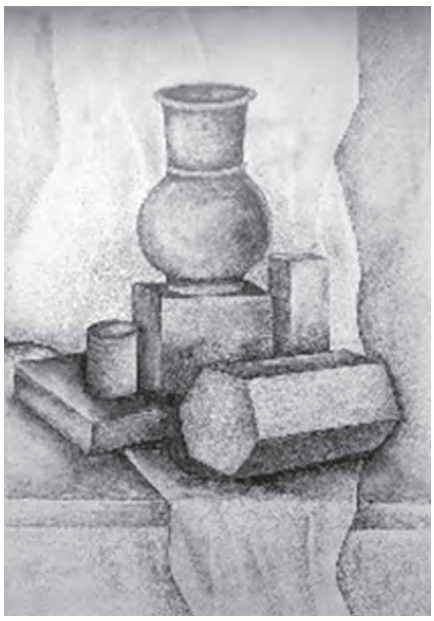

este Brad Liuba. Doamna, fiind, iniţial, profesoară de educaţie plastică şi tehnologică în cadrul Gimnaziului Dereneu (oraşul Călăraşi, Republica Moldova) a avut o contribuţie crucială în descoperirea talentului meu în pictură.

Totul a început în cadrul unei lecţii de educaţie plastică din 2015, în care doamna Brad (fiind într-un schimb profesoral) ne-a propus să pictăm nişte frunze autumnale, care eminamente m-au marcat. Cine ar fi crezut că va vedea în ele un potenţial care necesită să fie hrănit cu atâta muncă? Mi-a sugerat, de-a lungul timpului, ideea că efortul este calea spre succes, iar managementul timpului este un factor decisiv în dezvoltarea mea profesională.

P.P.: Care sunt sursele tale de inspiraţie? Există un ritual anumit ori pictezi doar în timpul liber, sau în conformitate cu un program de studiu?

N.R.: În procesul creaţiei, mă inspiră, în primul rând, cărţile, fiindcă încerc să profit de perioada adolescenţei şi să-mi delectez intelectualul cu cele mai interesante titluri din literatura clasică şi din cea de dezvoltare personală. La fel, folosesc sursele online pentru inspiraţie, naturile statice pe care mi le aranjez în cameră, oamenii de succes şi, în fond, apelez la vechiul meu prieten — imaginaţia. De asemenea, în timpul şcolii, pictez în conformitate cu programul de studiu propus de Şcoala de Arte, dar o fac şi în timpul liber, mai ales când lucrez pentru anumite concursuri la care particip.

P.P.: Ce reprezintă arta pentru tine şi mai ales pictura?

N.R.: Pentru mine, arta este lumea înconjurătoare, astfel încât până şi omul este produsul creaţiei. O identific oriunde şi oricând, fapt care validează înalta apreciere pe care o am pentru frumos. Până şi ecuaţiile matematice, pentru mine, sunt un tip de artă, care tind să fie (re)descoperite. Pe de altă parte, am ajuns să definesc pictura ca pe o formă vivifiantă de viaţă, pentru că pictând creez o imagine unică, pe care oamenii încă n-au reprodus-o. Este activitatea care mă determină să muncesc, dat fiind faptul că mai am multe de descoperit, iar acest traseu nu poate fi parcurs fără multă perseverenţă, seriozitate, talent şi dorinţă.

P.P.: Ai descoperit ceva prin pictură?

N.R.: Indubitabil, da! Graţie picturii am descoperit, deşi risc să par subiectivă, că-mi place arta. Îmi place să analizez fiecare detaliu al naturii, care, datorită complexităţii sale, este desăvârşită. Astfel, drept argument al celor menţionate anterior, servesc momentele în care, după primii ani de studiu la Şcoala de Arte „George Enescu“ din Călăraşi, am început să fiu atentă la detaliile hainelor pe care le port, la nervurile frunzelor sau la modul în care s-au aliniat norii pe cer.

Am descoperit că e uman să fii imperfect, pentru că până şi arta iubeşte neajunsurile. De aceea, în lucrările pe care le fac, deşi mă inspir din diverse surse, îmi aduc aportul, fiindcă vreau ca privitorul să-mi simtă pulsul şi să-şi bucure analizatorii vizuali cu lucrările care tind să devină mai bune. În fond, am înţeles că stâlpul de rezistenţă al succeselor este rutina şi micile obiceiuri îndeplinite zilnic, care te ajută să-ţi atingi potenţialul.

P.P.: Crezi că locul unde trăieşti te ajută ca pictor?

N.R.: Sunt absolut sigură că viaţa mea dual, între Călăraşi şi Dereneu, mă ajută şi îmi oferă starea şi energia necesară pentru a picta. Afirm acestea în contextul în care majoritatea picturilor color pe care le fac sunt reprezentările unor peisaje din natură. Astfel, în acestea puteţi (re)găsi numeroase nuanţe de verde şi albastru, fiindcă sunt culorile care evidenţiază ideea zisă de Lucian Blaga: „Veşnicia s-a născut la sat“. Pe de altă parte, lucrările realizate în pix negru mă teleportează în atmosfera pe care mi-o conferă oraşul: rapiditate, opulenţă şi lux de amănunte, fapt care validează eminamente realitatea.

P.P.: Ai nevoie de o perioadă mai îndelungată de timp pentru a realiza o lucrare sau în primul rând este ideea, schiţa? Când lucrezi la o lucrare, depinde de tehnica folosită, mărime sau ţine şi de alte condiţii?

N.R.: Înainte de a realiza o lucrare, aproape de fiecare dată, am o idee de la care pornesc, formatul pe care îl folosesc sau tipul de vopsea necesar. Acest fapt îmi conferă spiritul de a fi ordonată și de a crea o pictură până la sfârșit, mai ales dacă este realizată într-un format mai mare decât A3. Deopotrivă, calitatea lucrării depinde nu doar de tehnica sau de mărimea folosită, ci și de calitatea luminii, a spațiului în care lucrez, până și de dispoziția pe care o am în momentul lucrului, fiindcă pictură necesită să ai o stare pe măsură, pe care ori o ai, ori nu.

P.P.: Cât de des participi la expoziții? Care dintre ele sunt cele mai semnificative**?**

N.R.: Lista expozițiilor la care am participat este relativ scurtă. Așadar, de-a lungul timpului, m-au inspirat picturile Galinei Vieru, dat fiind faptul că am fost la expozițiile sale din cadrul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală cu genericul „Podoaba veșniciei" și în cadrul Bibliotecii „Ovidius" din capitală. În aceeași ordine de idei, am participat la mai multe expoziții organizate de Școala de Arte „George Enescu" și de muzeul din orașul nostru.

Totuși, cea mai semnificativă expoziție rămâne a fi cea personală, pe care am organizat-o la data de 27 mai 2023 în cadrul „Festivalului Dansului Popular Moldovenesc" din Casa de Cultură a satului Dereneu. Aici am avut onoarea să (re)cunosc o multitudine de oameni valoroși, având în vedere că am fost vizitați de câteva ansambluri din România și de mai multe din Republica Moldova. Am reușit să creez relații de colaborare cu unii dintre aceștia, iar pentru alții am reprezentat o sursă de inspirație. În fond, acest fapt mă determină să excelez și să-mi urmăresc premisa: „Marile realizări pornesc cu pași mărunți".

P.P.: Ai obținut numeroase premii pe parcursul micei tale cariere?

N.R.: De-a lungul micei mele „cariere", am participat la câteva zeci de concursuri de pictură, unde am primit numeroase premii. Mă mândresc cu ele, sau, mai bine zis, mă mândresc de experiențele pe care le-am acumulat, pentru că memoriile noastre sunt definitorii, în timp ce obiectele — relative. Tind să precizez doar câteva dintre ele: premiul pentru locul al III-lea la Concursul Internațional „Vladimir Dodon" (2021); premiul pentru categoria „Pictori care inspiră" la Concursul „Care-i pasărea ta preferată?" (2023); premiul pentru locul I la Concursul „Stop Fake News" (organizat în 2022 de către CID NATO, Chișinău). Regăsesc în palmares premiul pentru locul I la Concursul „Patriotism, Onoare și Demnitate" (organizat în 2023 de către Inspectoratul de Poliție din Călărași); gradul al II-lea la Concursul Internațional de Desen „Entuziasm și talent, 2018" și acesta nu este sfârșitul.

P.P.: Crezi că picturile tale, creează emoții și rămân bătute în inimile spectatorilor?

N.R.: Aceasta este altă întrebare foarte bună. Literalmente, sunt sigură că visul oricărui creator de artă este validarea publicului asupra operelor pe care le creează. Preocuparea fiecăruia dintre noi este de a transmite, în primul rând, emoție. Simțul perfecționismului ne determină să ne întrebăm ce fel de concluzie își face privitorul. Ce poate învăța din creațiile pe care le-am făcut? Cum îi putem influența într-un mod sau altul? Cum ne facem auziți sau cum îi motivăm să ne urmărească activitatea în continuare?

P.P.: Este bine ca lumea să-ți discute creațiile tale, să le înțeleagă și aprecieze?

N.R.: Cred cu certitudine că este bine ca lumea să-mi discute creațiile, să le înțeleagă și să le aprecieze. În momentul în care oamenii îmi discută lucrările, înseamnă că am reușit să le transmit ceva, mi-am îndeplinit scopurile și premisele sus-menționate, mai ales când munca este apreciată de oamenii potriviți, la locul și timpul potrivit.

P.P.: Oamenii pot fi educați prin pictură? Ce trebuie făcut în acest sens ca oamenii să devină mai buni?

N.R.: Sunt sigură că oamenii pot fi educați prin pictură, întrucât ea face apel direct la emoțiile privitorului, fiind strâns intercalată cu literatura, istoria și chiar cu științele exacte. De exemplu, când zic Vincent van Gogh, nu-i așa că vă gândiți la celebra lucrare „Strigătul" sau la „Noapte înstelată"? Când zic Leonardo da Vinci, uniți puzzle-ul picturii „Mona Lisa"? Acest fapt se întâmplă, pentru că prin intermediul picturii putem obține o bază solidă de cultură generală. Prin artă oamenii devin mai buni, de aceea trebuie să o promovăm și să ne definim rutina prin micile obiceiuri de învățare și de consolidare a cunoștințelor, fiindcă ele sunt cele care fac diferența.

P.P.: Mulțumesc mult pentru interviu. Îți doresc succese importante în acest domeniu și în viața personală. La mai mult și la mai mare.

SILVIA GRIB, PROFESOARĂ DE VIOARA, ȘEFA SECȚIEI INSTRUMENTE CU COARDE, ȘCOALA DE ARTE „A. STÂRCEA"

Dezvoltarea artistică a elevilor post pandemie

Formarea unui mic interpret instrumentist presupune o muncă riguroasă ce conţine o multitudine de activităţi educaţionale întru fomarea anumitor competenţe de dezvoltare artistică.

Perioada de pandemie a creat un șir de dificultăţi cu privire la instruirea copiilor, dacă ne referim la domeniul educaţiei artistice, unde, din cauza instruirii la distanţă, profesorii au fost limitaţi în aplicarea metodologiei de predare a instrumentului muzical.

Revenid în sălile de clasă şi reluând lecţiile tradiţionale cu prezenţa fizică a elevilor, am constatat un declin îngrijorător al nivelului de interpretare la elevi, fiind afectată calitatea interpretării pieselor muzicale.

Acest fapt a pus în faţa profesorului noi provocări pentru înlăturarea lacunelor apărute şi întreprinderea anumitor acţiuni pentru recuperarea aspectelor cheie ce au adus la diminuarea calităţii interpretative la elevi.

În acestă perioadă s-a acordat atenţie sporită la anumite tehnici de interpretare ale mâinilor, atât stânga, cât şi dreapta, cum ar fi: intonarea, calitatea sunetului, trăsăturile de arcuș etc.

Principalele preocupări ale profesorilor faţă de elevi sunt calitatea sunetului, înălţimea şi intonarea, ritmul muzical, dinamica, expresivitatea faţă de conţinut şi de structura lucrării muzicale.

Am lucrat şi am restabilit multe din aspectele afectate, dar am constatat că elevii au pierdut interesul competitiv în plan interpretativ.

Astfel, am venit cu propunerea să-i interesăm, să-i provocăm pe elevi la competiţie, organizând un concurs de studii „Arcuşul fermecat".

A fost eleborat regulamentul, fiind stabilită data, locaţia, vârsta şi cerinţele. Dacă la început copiii au fost reticenţi faţă de condiţiile complicate care-i obligau să cânte fără acompaniament în scenă, într-un sfârşit au acceptat provocarea. Datorită faptului că profesorii au ales studii foarte interesante, cu diverse cerinţe tehnice, melodioase, elevii s-au prezentat cu success în cadrul concursului, fiind apreciaţi cu diplome şi premii.

Concursul organizat a fost, de fapt, un exerciţiu de testare a propriilor achiziţii, de gestionare a emoţiilor, de asumare a unor exerciţii sau consecinţe decizionale. De asemeni, mai oferă copiilor dorinţa de studiere, aprofundare şi perfecţionare într-un domeniu anume.

Un copil care se pregăteşte de concurs îşi organizează timpul mai productiv: exersează mai mult, dezvoltă răbdarea, perseverenţa, responsabilitatea şi, în consecinţă, capătă nişte abilităţi sporind stima faţă de sine.

Mă bucur mult că ideea mea a fost realizată, sper că a fost de folos şi va avea continuitate. Copiii noştri vor ajunge buni profesionişti de talie internaţonală pe cele mai mari scene ale lumii.

Vizitați site-ul

www.casadecreatie.md

Biserica „Înălțarea Sfintei Cruci”
din Pătrăuți este o biserică ctitorită în anul 1487 de către domnitorul moldovean Ștefan cel Mare în satul Pătrăuți din comuna omonimă (județul Suceava). Este considerată cea mai veche biserică ctitorită de Ștefan cel Mare ce se mai păstrează astăzi în forma ei originală.